

AKADEMIA GÓRNICZO-HUTNICZA
im. Stanisława Staszica w Krakowie

WYDZIAŁ ZARZĄDZANIA

STUDIA STACJONARNE
KIERUNEK: Zarządzanie

PRACA DYPLOMOWA

magisterska

Daniel Pauluk

Raportowanie niefinansowe w praktyce polskich spółek giełdowych

Non-financial reporting in a practise of polish stock market companies

Promotor: dr. hab. inż. Bogusława Bek-Gaik

Zatwierdzam do rejestracji i dopuszczam do obrony

.....
Data i podpis promotora

Kraków, 2020

„Uprzedzony o odpowiedzialności karnej na podstawie art. 115 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (t.j. Dz.U. z 2006 r. Nr 90, poz. 631 z późn. zm.): „Kto przywłaszcza sobie autorstwo albo wprowadza w błąd co do autorstwa całości lub części cudzego utworu albo artystycznego wykonania, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 3. Tej samej karze podlega, kto rozpowszechnia bez podania nazwiska lub pseudonimu twórcy cudzy utwór w wersji oryginalnej albo w postaci opracowania, artystyczne wykonanie albo publicznie zniekształca taki utwór, artystyczne wykonanie, fonogram, wideogram lub nadanie.”, a także uprzedzony o odpowiedzialności dyscyplinarnej na podstawie art. 211 ust. 1 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (t.j. Dz. U. z 2012 r. poz. 572, z późn. zm.) „Za naruszenie przepisów obowiązujących w uczelni oraz za czyny uchybiające godności studenta student ponosi odpowiedzialność dyscyplinarną przed komisją dyscyplinarną albo przed sądem koleżeńskim samorządu studenckiego, zwanym dalej "sądem koleżeńskim"”, oświadczam, że niniejszą pracę dyplomową wykonałem osobiście i samodzielnie i że nie korzystałem ze źródeł innych niż wymienione w pracy.”

Data i podpis dyplomanta

Spis treści

Wstęp.....	4
1. Pojęcie sprawozdawczości niefinansowej przedsiębiorstw	6
1.1 Definicje i struktura raportowania niefinansowego	6
1.2 Historia raportowania niefinansowego	12
1.3 Raportowanie niefinansowe jako element sprawozdania finansowego – ewolucja raportowania	17
2. Standardy raportowania niefinansowego	23
2.1. Uwarunkowania prawne raportowania niefinansowego	23
2.2. Formy raportowania niefinansowego stosowane w praktyce gospodarczej	27
3. Istotność sprawozdania niefinansowego w zarządzaniu przedsiębiorstwem.....	43
3.1. Najpopularniejsze rodzaje raportów niefinansowych w praktyce polskich spółek giełdowych.....	43
3.2. Raport niefinansowy Grupy Orange Polska – analiza przypadku.....	46
3.3. Praktyka raportowania niefinansowego w Polsce – analiza raportu rządowego „Raportowanie informacji niefinansowych – Raport Ministerstwa Finansów 2019”	61
3.4. Wady i zalety informacji niefinansowej	68
4. Badania empiryczne – istotność zawartości raportów niefinansowych dla użytkowników sprawozdań finansowych	69
4.1. Metodyka badań własnych	70
4.2. Wyniki badań własnych	70
4.3. Wnioski	81
Zakończenie	82
Bibliografia	85
Spis tabel	90
Spis wykresów.....	90

Wstęp

Informacja niefinansowa jest jednym z kluczowych elementów raportowania przedsiębiorstwa. Wraz z narastającą potrzebą interesariuszy ewoluowała ona tak obszernie, że została wyodrębniona ze struktury sprawozdania finansowego i bardzo często prezentowana jest w formie oddzielnego raportu. Co więcej, uwarunkowania prawne pozwalają na znacznie większą dowolność konstruowania struktury tego rodzaju informacji niż w części finansowej. Skutkiem zaistnienia powyższych faktów jest powstanie wielu form raportów niefinansowych.

Głównym celem pracy jest przedstawienie teorii oraz praktyki kreowania informacji niefinansowej. Dzięki niniejszej pracy czytelnik będzie mógł dowiedzieć się jakie kategorie informacji niefinansowych są istotne dla interesariuszy, jak sprawozdawczość niefinansowa ewoluowała na przestrzeni lat, a także będzie mógł zapoznać się z prawdopodobnymi kierunkami zmian. Aby cele zostały osiągnięte konieczne jest uzyskanie odpowiedzi na kluczowe pytania: Jak w praktyce zmieniał się raportowanie niefinansowe na przestrzeni czasu? Jakie standardy są wykorzystywane? Jaka jest zawartość merytoryczna oraz jej struktura? Aby uzyskać odpowiedzi na przedstawione przez autora pytania została zgłębiona literatura przedmiotu, przeprowadzona analiza porównawcza raportów przedsiębiorstw notowanych na warszawskiej giełdzie oraz analiza raportu zintegrowanego spółki Orange Polska, a także pokazane zostały wyniki badań naukowych prowadzonych wśród inwestorów.

W pierwszym rozdziale pracy, zostały omówione kluczowe elementy teoretyczne pracy – przedstawienie zagadnień sprawozdawczości niefinansowej przedsiębiorstw. Wyszczególnione zostały kluczowe pojęcia wymagane do zrozumienia tematyki pracy, czyli raportowanie niefinansowe, jego struktura oraz rodzaje.. Ponadto autor wskazał kluczowe elementy historii, a wraz z tym ewolucji raportowania warte do zapoznania, w celu zrozumienia obecnego kształtu raportowania niefinansowego

W drugim rozdziale zaprezentowane zostały, obowiązujące standardy raportowania niefinansowego. Następnie wyszczególniono obecnie obowiązujące akty prawne uwzględniane w trakcie tworzenia raportów niefinansowych, a także różne formy, struktury oraz plany raportów, znajdujące zastosowanie wśród osób pracujących przy tworzeniu raportów.

W trzecim rozdziale przedstawiono rodzaje raportów niefinansowych udostępniane przez polskie spółki giełdowe, przeanalizowano raport ministerstwa finansów dotyczący

dobrych praktyk oraz uwag związanych z zawartością publikowanych raportów niefinansowych, oraz przeanalizowano raport zintegrowany spółki Orange Polska za rok 2019 pod względem treści oraz zgodności z wytycznymi IIRC oraz GRI.

Czwarty rozdział ukazuje kluczowe założenia oraz wyniki badań empirycznych, które miały na celu pokazanie najważniejszych elementów raportów niefinansowych istotnych dla interesariuszy. W rozdziale szczegółowo zostały opisane: metodologia, grupa badawcza, cel badań, a także odpowiedzi uzyskane na pytania skierowane do ankietowanych. Dalsza część rozdziału to zaprezentowanie wyników. Zostały one ukazane w formie wykresów oraz tabel. Badania przeprowadzone przez autora przedstawiły istotność informacji niefinansowej dla percepcji sprawozdania finansowego i mogą przydać się przyszłym kreatorom dokumentacji sprawozdawczej w celu np. tworzenia struktury raportów niefinansowych.

W podsumowaniu przedstawiono odpowiedzi na pytania postawione w powyższym akapicie. Czytelnik dowie się jak ewoluowała sprawozdawczość finansowa na przestrzeni lat, jak sprawozdawczość niefinansowa jest oceniana przez ustawodawcę. Co więcej, przedstawione jest także potencjalną przyszłość raportowania niefinansowego – przewidywany kierunek ewolucji raportów, w oparciu o planowane zmiany przez Komisję Europejską.

1. Pojęcie sprawozdawczości niefinansowej przedsiębiorstw

1.1 Definicje i struktura raportowania niefinansowego

Bazując na literaturze przedmiotu nie da się jednoznacznie określić czym jest raportowanie niefinansowe. Zdefiniowanie go nie opiera się na ogólnie przyjętych zasadach, ma charakter uznaniowy. Pojęcie to jest w różny sposób interpretowane przez autorów i ewoluowało wraz z postępem czasu. Poniżej zostało przedstawionych kilka wybranych definicji przez autora pracy:

H Gernon, G.K Meek¹ do informacji niefinansowej zaliczają następujące elementy:

- Informacje segmentową – informacje dotyczące obszarów geograficznych i branż w jakich działa firma
- Prognozy finansowe – szczegółowo opracowane przewidywania przyszłych zysków i przepływów pieniężnych
- Informacje na temat akcji, akcjonariuszy – pozwalają przewidzieć nadchodzące trendy na rynkach finansowych oraz ukazać proces kształtowania się cen akcji na rynku i koncentracji własności kontroli w spółce
- Sprawozdanie na temat wartości dodanej ukazanie roli przedsiębiorstwa w społeczeństwie – przedstawienie działań mające wpływ na percepcję firmy przez ludzi.
- Informacje o pracownikach dotyczą wielu kwestii takich jak: liczba, wiek, płeć pracowników
- Informacje dotyczące ochrony środowiska

Powyżej przedstawiona została wczesna próba zdefiniowania pojęcia informacji niefinansowej z 1997 r., która jest uznawana za punkt wyjścia do późniejszych przedstawionych poniżej definicji:

Według J. Samelak² informacja niefinansowa występuje w raporcie rocznym obok informacji finansowych i dotyczy: ryzyka gospodarczego, wpływu działalności na środowisko przyrodnicze i kapitał intelektualny

¹Genon H. Meek G. K., *Accounting. An International Perspective*, McGraw- Hill, Singapore, 2001, s.168-169

²Samelak J. *Zintegrowane sprawozdanie przedsiębiorstwa społecznie odpowiedzialnego*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, Poznań 2013

I. Sobańska³ określa informacje niefinansowe, które mogą mieć postać liczbową (np. liczba zatrudnionych), postać wielkości relatywnych (np. zysk na akcję) lub postać opisową (charakterystyka działalności w trakcie zaniechania)

M. Marcinkowska⁴ pokazuje, że specyfika przedmiotu wymaga przedstawienia informacji zarówno finansowych (wyrażona w jednostkach monetarnych jak i niefinansowych (wyrażona w jednostkach fizycznych)

A Kamela Sowińska⁵ wskazuje, że są to informacje zawierające te aspekty, które dany podmiot postanowił zrobić w wymiarze ekonomicznym, społecznym oraz środowiskowym

M. Sobczyk⁶ z kolei twierdzi, że przy podziale informacji na finansowe i niefinansowe, te drugie powinny być mieć charakter niepieniężny, skutek niefinansowy co możliwe jest do uzyskania tylko w krótkim czasie i mogą być zawarte w sprawozdaniu niefinansowym.

Zdaniem S. Robb, oraz L. Single⁷ - informacje niefinansowe bardzo często są opisem informacji finansowych, które są zawarte w tradycyjnych sprawozdaniach finansowych i są definiowane jako wszelkie „informacje jakościowe zawarte w rocznym raporcie przedsiębiorstwa poza czterema elementami sprawozdania finansowego oraz notami dodatkowymi.

FEE⁸ z kolei interpretuje informacje niefinansowe jako wszystkie informacje inne niż finansowe. Należy założyć, że to raportowanie informacji niefinansowych w różnej formie, mające na celu uzupełnienie niedopowiedzeń zawartych w sprawozdaniu finansowym, np. informacji na temat celów jednostki, kosztów środowiskowych, redukcji zanieczyszczeń, poniesionych nakładów na wspieranie inicjatyw lokalnych.

³ Sobańska I. *Nowa orientacja systemu rachunkowości w praktyce polskiej w kontekście wdrażania MSR/MSSF* (w:), Rachunkowość wczoraj, dziś, jutro, Stowarzyszenie Księgowych w Polsce, Warszawa 2007, s.285

⁴ Marcinkowska M., *Kształtowanie wartości firmy*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2000, s.192

⁵ Kamela-Sowińska A., *Sprawozdanie finansowe to także dane finansowe*, „Rachunkowość”, nr 2, 2016, s.19

⁶ Sobczyk M. Zakres pojęciowy terminu „informacja niefinansowa” jako źródło zróżnicowania ujawnień niefinansowych przedsiębiorstw”, *Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia* nr 4 (88) cz. 1, s.396

⁷ S. Robb, L.Single, M. Zarzeski, *Nonfinancial Disclosures Across Anglo-American Countries*, *Journal of International Accounting*, Vol .10 No.1, 71-83

⁸ *Federation of European Accountants*

Należy także wspomnieć o dyrektywie 2014/95 UE⁹, międzynarodowym obowiązującym standardzie, do którego wiele przedsiębiorstw odwołuje się w procesie kreacji informacji niefinansowej. Dyrektywa ta jednak opiera się wyłącznie na zagadnieniach związanych z tematyką CSR¹⁰. Komisja Europejska stwierdziła, że informacje niefinansowe powszechnie uznaje się za informacje dotyczące ochrony środowiska, ładu korporacyjnego i polityki społecznej, przez co zdaniem B. Bek-Gaik, oraz J. Krasodomskiej węższe podejście do definiowania informacji niefinansowej zyskało na popularności.

Na potrzeby pracy przejęta została definicja J. Krasodomskiej¹¹: według której informacja finansowa „obejmuje wszelkie informacje (opisowe lub liczbowe, przy czym wyrażone niekoniecznie w mierniku pieniężnym) publikowane (obowiązkowo lub dobrowolnie) w ramach rocznego raportu przedsiębiorstwa, poza sprawozdaniem finansowym oraz raportem biegłego rewidenta”

Struktura raportowania niefinansowego

Raportowanie przez przedsiębiorstwa może przyjmować różną formę, gdyż na świecie obowiązuje wiele standardów. Możliwe jest jednak wydzielenie grup informacji charakteryzujących się cechami wspólnymi:

- Charakter opisowy
 - Otoczenia - Zewnętrzne i wewnętrzne czynniki oddziałujące na podmiot (szanse, zagrożenia)
 - Zarządzania przedsiębiorstwem – ujawnianie krótko oraz długoterminowej strategii działań przedsiębiorstwa, ładu korporacyjnego
 - Ochrony środowiska – wszystkie informacje dotyczące podejścia przedsiębiorstwa do działań środowiskowych oraz projektów inwestycyjnych mających na celu zmniejszenie negatywnego wpływu przedsiębiorstwa na otoczenie.

⁹ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/95/UE z dnia 22 października 2014r. zmieniająca dyrektywę 2013/34/UE w odniesieniu do ujawniania informacji niefinansowych i informacji dotyczących różnorodności przez niektóre duże spółki oraz grupy, SWD(2013) 128 final, Strasburg 20104.

¹⁰ *Corporate social responsibility* – społeczna odpowiedzialność biznesu

¹¹ Krasodomska J. *Informacje niefinansowe w sprawozdawczości spółek*, Zeszyty naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, Seria specjalna: Monografie, nr 232, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, Kraków, 2014

- Społeczny – działania przedsiębiorstwa mające na celu wspieranie wszelkiego rodzaju inicjatyw społecznych (wydarzeń sportowych, akcji charytatywnych)
- Charakter liczbowy
 - Jednostki naturalne – na przykład zużycie materiału (tony), zużyta energia (w kWh), ilość odpadów niebezpiecznych (w Mg)
 - Jednostki pieniężne – np. wszelkiego dane znajdujące się w bilansie, rachunku zysków i strat, rachunku przepływów pieniężnych itp.
- Charakter relatywny
 - Wszelkiego rodzaju wskaźniki mogące pokazywać relacje pomiędzy pożądanymi wielkościami (ROA, ROE, ROI itp.)

Rodzaje raportowania niefinansowego

Raportowanie niefinansowe może przybierać wiele form w zależności od potrzeb użytkowników. Jak zostało wspomniane w ramach definicji, nie ma przyjętego jednoznacznego określenia czym ono jest, ponieważ charakter informacji niefinansowej może być zróżnicowany, co sprawia, że definicja może przybierać różne formy w zależności od potrzeby. W związku z tym, rodzaje raportowania finansowego należy podzielić na różne kategorie informacji uznawanych jako „niefinansowe”:

Tabela 1.1 Rodzaje raportowania niefinansowego

Rodzaje raportowania niefinansowego	Elementy rodzaju raportowania
Raportowanie środowiskowe	FEE ¹² informuje o środowiskowych elementach działalności przedsiębiorstw. Pokazywanie ich wpływu oraz wyników, które mogą być przydatne do oceny przedsiębiorstwa.

¹² Federation of European Accountants

	<p>Enviroment Australia¹³ – przekazywanie interesariuszom informacji o działaniach środowiskowych przedsiębiorstw.</p> <p>Ministry of the Enviroment Government of Japan - okresowe przekazywanie informacji o działaniach środowiskowych</p>
Raportowanie społeczne	<p>Enviromental Australia – udostępnianie danych, które wskazują osiągnięcia przedsiębiorstw o charakterze społecznym. Mogą one zawierać wskaźniki dotyczące:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Przedsiębiorstwa ○ Pracowników klientów ○ Społeczności lokalnej oraz globalnej
Raportowanie TBL (triple bottom line reporting)	<p>Ujawnianie informacji dotyczących sposobu zarządzania ekonomicznymi, społecznymi i środowiskowymi wymiarami działalności.</p>
Raportowanie społecznej odpowiedzialności	<p>Pokazuje informacje, mające na celu pokazanie oddziaływania przedsiębiorstwa na poszczególne elementy społeczeństwa tj. pracownicy, klienci, społeczność lokalna, dostawcy, instytucje rządowe, środowisko.</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Raportowanie zrównoważonego rozwoju ○ Raportowanie niefinansowe ○ Raportowanie zintegrowane

¹³ Śnieżek E., Krasodomska J., Szadziewska A. *Informacje niefinansowe w sprawozdawczości biznesowej przedsiębiorstw*, Wydawnictwo Nieoczywiste, Łódź, 2018 s.69

<p>Raportowanie zrównoważonego rozwoju</p>	<p>GRI, GRI (2006) – mierzenie, przekazywanie oraz ponoszenie odpowiedzialności wobec interesariuszy zewnętrznych, wewnętrznych za wpływ oraz wyniki działań w kwestii zrównoważonego rozwoju</p> <p>WGEA¹⁴ - ogólne próby raportowania informacji środowiskowych oraz zrównoważonego rozwoju w oddzielnym rocznym raporcie finansowym</p> <p>UNCTAD (United Nations Conference on Trade and Development) – definiuje raportowanie zrównoważonego rozwoju jako przekazywanie informacji, które są kluczowe aby zrozumieć długoterminowe wartości ekonomiczne spółki oraz jej wpływu na zrównoważoną gospodarkę. Spółka powinna przedstawiać co najmniej:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jasny opis sposobu raportowania przez przedsiębiorstwo • Ujawnień na temat wyników firmy, jej pozycji i wpływu jej działalności na zrównoważony rozwój, kontroli strategii podmiotu i środków jej realizacji oraz inne istotne informacje wspierające procesy podejmowania decyzji strategicznych, w tym również ujawnienia ekonomiczne, środowiskowe, społeczne i dotyczące ładu korporacyjnego. • Poświadczenie wiarygodności
--	---

¹⁴ Working Group on Environmental Auditing

Raportowania niefinansowe	Dyrektywa 95 EU – przekazywanie istotnych informacji, które umożliwiają zrozumienie przez użytkowników raportów rozwoju, wyników, działania sytuacji jednostki oraz jej wpływu na otoczenie, dotyczące co najmniej kwestii środowiskowych, społecznych i pracowniczych, poszanowania praw człowieka, przeciwdziałania korupcji oraz łapownictwu
---------------------------	---

Źródło: Śnieżek E., Krasodomska J., Szadziwska A. *Informacje niefinansowe w sprawozdawczości biznesowej przedsiębiorstw*, Wydawnictwo Nieoczywiste, Łódź, 2018 s.69

1.2 Historia raportowania niefinansowego

Już w na początku XX w. Pojawiły się pierwsze wzmianki o ujawnianiu przez przedsiębiorstwa informacji niefinansowych. Na samym początku informacje te dotyczyły zasobów ludzkich – przede wszystkim warunków bezpieczeństwa mieszkań dla pracowników ale także społecznej odpowiedzialności biznesu (CSR). Gwałtowny wzrost rozwoju ujawniania informacji niefinansowej miał miejsce w latach 60-tych XX w. Poza powyżej wymienionymi elementami, coraz więcej miejsca w raportach poświęcano kwestiom związanym z ochroną środowiska. Tendencje wzrostową co do ujawniania przez coraz więcej przedsiębiorstw informacji niefinansowych zostało wykazane w badaniach opublikowanych w latach 1971-1975 przez W.F Abbotta oraz R.J Monsena¹⁵, których wyniki przedstawiały wzrost z 51,4% do 85,7% liczby przedsiębiorstw ujawniających informacje niefinansowe. Co więcej ponad 50% tych informacji dotyczyło informacji środowiskowych.

Warto zaznaczyć, że charakter informacji ujawnianych przez przedsiębiorstwa zmieniał się na przestrzeni lat w zależności nie tylko od preferencji interesariuszy na temat ujawnień informacji niefinansowych, ale także postrzegania celów organizacji.

¹⁵ Abbott W.F, Monsen R.J, *On the Measurement Of Corporate Social Responsibility, : Self- Reported Disclosures as a Method of Measuring Corporate Social Involvement* “Academy of Management Journal” Vol, 22(3), s.501-515, 1979

Tabela 1.2 Ewolucja raportowania informacji niefinansowych na tle oczekiwań społecznych na przestrzeni lat

OKRES	OCZEKIWANIA SPOŁECZNE	ZAKRES UJAWNIEŃ	FORMA PREZENTACJI
Do późnych lat 60 -tych	Informacje niezbędne do oceny firmy przez przyzmat nie tylko osiąganego zysku ale także pełnionych obowiązków	Ujawnienia na temat zasobów i zaangażowania społecznego	<ul style="list-style-type: none"> • Raport finansowy • Sprawozdanie zarządu • Raport społeczny
Do późnych lat 70 – tych	Informacje niezbędne do oceny negatywnych skutków prowadzonej w firmie działalności gospodarczej	ujawnienia na temat uczciwych praktyk biznesowych oraz zaangażowania społecznego a także pierwsze informacje środowiskowe	<ul style="list-style-type: none"> • Raport finansowy lub oddzielne o świadczenie dołączone do tego sprawozdania • Sprawozdanie zarządu • Raport społeczny • Bilans społeczny i ekologiczny
Do późnych lat 90 – tych	Początkowo zwiększone zapotrzebowanie na informacje środowiskowe wynikające z degradacji środowiska przyrodniczego.	ujawnienia środowiskowe (ilościowe, opisowe, wartościowe) od koniec tego okresu publikowanie informacji w trzech wymiarach ale bez	<ul style="list-style-type: none"> • Raport finansowy • Sprawozdanie zarządu • Początkowo raport społeczny • Następnie raport środowiskowy

	Następnie zapotrzebowanie na informacje dotyczące realizacji zasad rozwoju zrównoważonego oraz społecznej odpowiedzialności biznesu	wzajemnych powiązań	<ul style="list-style-type: none"> • Pod koniec okresu głównie raport społecznej odpowiedzialności biznesu i zrównoważonego rozwoju
Dziś	zapotrzebowanie na informacje niefinansowe dotyczące realizacji rozwoju zrównoważonego oraz społecznej odpowiedzialności biznesu wraz z ich wzajemnymi powiązaniem o większej wiarygodności i porównywalności	Ujawnienia środowiskowe, społeczne, różnorodności na temat realizacji zasad ładu korporacyjnego. Pierwsze ujawnienia pokazujące powiązania między informacjami finansowymi i niefinansowymi	<ul style="list-style-type: none"> • Raport finansowy • Sprawozdanie zarządu • Raport społecznej odpowiedzialności <ul style="list-style-type: none"> • Raport zrównoważonego rozwoju • Raport zintegrowany

Źródło: Śniezek E., Krasodomska J., Szadziewska A. *Informacje niefinansowe w sprawozdawczości biznesowej przedsiębiorstw*, Wydawnictwo Nieoczywiste, Łódź, s. 81

Od początku XXI w. zauważalne jest coraz większe zainteresowanie ujawnianiem informacji niefinansowej a także doskonalenie formy prezentacji. Z badań¹⁶ przeprowadzonych

¹⁶ KPMG, *A Road Ahead*, The KPMG Survey of Corporate Responsibility Reporting 2017, <https://assets.kpmg.com/content/damkpmg/xx/pdf/2017/10/kpmg-survey-of-corporate-responsibility-reporting-2017/pdf> [18.04.2020]

przez KPMG w 2017 r. trzy czwarte wszystkich firm publikuje informacje niefinansowe w ramach sprawozdania finansowego.

W Unii Europejskiej wciąż trwa debata jak zapewnić interesariuszom przejrzystość, spójność oraz porównywalność informacji niefinansowych, raportów rocznych oraz informacji niefinansowych różnych przedsiębiorstw.

W ramach ujawniania informacji niefinansowych powstało wiele różnych kategorii ujawnień. Z tego powodu zaczęto wyodrębniać różne raporty skupiające się tylko na danej dziedzinie ujawnianych informacji. np. raport CSR, raport zrównoważonego rozwoju. Powstały też oddzielne standardy stosowane przy tworzeniu każdego z nich. W ciągu kilkudziesięciu lat rozwoju ujawnień informacji niefinansowej ukształtowały się trzy istotne koncepcje dotyczące zawartości informacji:

- **Koncepcja zrównoważonego rozwoju**

W przeciwieństwie do społecznej odpowiedzialności biznesu, która opiera się na społecznym raportowaniu jako komunikacji z interesariuszami na poziomie danej organizacji, zrównoważony rozwój bazuje na tworzeniu wartości przy jednoczesnym przyjaznym zarządzaniu środowiskiem i kapitałem ludzkim.¹⁷ Warto to podkreślić, gdyż często pojęcia społecznej odpowiedzialności biznesu oraz zrównoważonego rozwoju są uznawane za synonimy. Wynika to z faktu, iż koncepcja CSR oraz koncepcja zrównoważonego rozwoju w kwestii obszarów zainteresowania pokrywają się (działalność: społeczna ekonomiczna, ekologiczna).

Ważnym elementem koncepcji zrównoważonego rozwoju jest podejście systemowe. Ten sposób myślenia zakłada traktowanie przedsiębiorstwa jako elementu systemu przyczynowo-skutkowego. Każdy z elementów oddziałuje na siebie wzajemnie. Kluczem jest znalezienia powiązań i umiejętność przewidywania skutków działań w systemie. Koncepcja ta pozwala zakładać pewne scenariusze w przyszłości i w lepszy sposób realizować cele strategiczne przedsiębiorstw.

Kolejnym ważnym elementem zrównoważonego rozwoju, który pojawia się już we wczesnych etapach definiowania omawianego pojęcia jest uwzględnienie zaspokajania

¹⁷ Kaputa J. *Raportowanie zrównoważonego rozwoju jako wyzwanie dla przedsiębiorstw XXI w.*, Zarządzanie i Finanse, 2013, s.114

potrzeb obecnego pokolenia ludzi, mając na uwadze dobro następnych pokoleń. Ma to zapewnić trwałość rozwoju i zapewnić stabilne warunki dla wszystkich pokoleń.

- **Koncepcja społecznej odpowiedzialności biznesu**

Społeczna odpowiedzialność biznesu¹⁸ ma charakter interdyscyplinarny. Nie jest ona widoczna tylko w ekonomii ale także min. w socjologii oraz rachunkowości. Dzięki rozwojowi oraz popularności społecznej odpowiedzialności biznesu wykształciło się pojęcie „rachunkowości społecznej”. Opiera się ona na rozliczaniu się podmiotu gospodarczego przed interesariuszami z prowadzonej działalności.”¹⁹ Należy jednak pamiętać, że podmiot gospodarczy skupia się głównie na dostarczaniu informacji na temat środowiskowych oraz społecznych skutków działań – co ogólnie można zdefiniować jako skupienie się na jakości oraz zakresie informacji niefinansowych.

CSR rozumie się jako koncepcję według, której przedsiębiorstwa już na etapie budowania strategii dobrowolnie uwzględniają interesy społeczne i ochronę środowiska, także relacje z różnymi grupami interesariuszy. Przykładami działań mających na celu maksymalizację odpowiedzialności społecznej przedsiębiorstwa są między innymi:

- dostarczanie produktów i usług odpowiadających na potrzeby społeczeństwa,
- wspieranie aktywności działalności innych przedsiębiorstw, instytucji i organizacji
- tworzenie miejsc pracy zgodnie z zasadami prawnymi, humanistycznymi
- poszanowanie zasobów materialnych i ludzkich.

W celu przedstawienia wszystkich działań jednostki tworzony jest dodatkowy raport nazywany raportem społecznej odpowiedzialności.

- **Koncepcja raportowania zintegrowanego**

Szczególny typ raportowania mający na celu przedstawienie informacji finansowej i niefinansowej w postaci jednego raportu. Podstawą wizji raportowania zintegrowanego jest zintegrowane myślenie czyli przeprowadzanie odpowiedzialnych działań prowadzących do tworzenia wartości, monitorowania oraz komunikowania przez zarządzających

¹⁸ *Corporate Social Responsibility*

¹⁹ Śnieżek E., Krasodomska J., Szadziwska A. *Informacje niefinansowe w sprawozdawczości biznesowej przedsiębiorstw*, Wydawnictwo Nieoczywiste, Łódź, 2018 s. 57

przedsiębiorstwem. Raportowanie zintegrowane zostanie szczerzej omówione w oddzielnym podpunkcie, gdyż jest ona obecnie jedną z najpopularniejszych form raportowania przez spółki giełdowe i uznawana jako przyszły kierunek raportowania przedsiębiorstw.

1.3 Raportowanie niefinansowe jako element sprawozdania finansowego – ewolucja raportowania

Rozwój środków masowego przekazu takich jak np. dostęp do internetu, sprawił, że interesariusze uzyskali dostęp do większej ilości informacji. Spowodowało to gwałtowny wzrost zainteresowania analizy różnych form raportowania. Okazało się, że często bilans oraz rachunki wyników są niezrozumiałe dla większości odbiorców. Efektem tego był gwałtowny rozwój informacji niefinansowej. W połowie pierwszej dekady lat dwutysięcznych zauważono²⁰, że sprawozdawczość finansowa ewoluowała do „sprawozdawczości biznesowej”. Nowe pojęcie charakteryzowało coraz większą koncentracją na uzyskaniu wartości dodanej dla interesariusza, przez co informacja niefinansowa stała się integralną częścią sprawozdania finansowego. W związku z tym nastąpiła naturalna ewolucja, która skutkowałą następującymi zmianami:

- informacje finansowe zaczęły być rozszerzane informacjami niefinansowymi
- informacje, które miały być obowiązkowo udostępniane zostały uzupełnione tymi dobrowolnie udostępnianymi przez przedsiębiorstwa.

Co bardzo ważne, raporty przestały bazować tylko na danych historycznych i zaczęły uwzględniać przyszłe strategie oraz cele przedsiębiorstwa.

Informacje niefinansowe w spółkach giełdowych zawarte są w raportach rocznych, jednak część spółek stosuje także oddzielne raporty dotyczące szczegółowych kategorii. (np. raport zrównoważonego rozwoju, społecznej odpowiedzialności biznesu). W Polsce nie są to obowiązkowe działania, aczkolwiek spółki giełdowe wykonują raporty stosując standardy GRI w oparciu o dyrektywę unijną 2014/95/UE, które zawierają szczegółowe wytyczne dotyczące tworzenia informacji niefinansowej. Warto nadmienić, że obowiązek raportowania niefinansowego jest obowiązkowy w niektórych krajach np. RPA.

²⁰Marcinkowska M. *Roczny raport z działań i wyników przedsiębiorstwa*, Oficyna Ekonomiczna, Kraków, 2004.

- **Rodzaje standardów informacji niefinansowych**

Przedsiębiorstwa mogą sobie pozwolić na swobodę przy tworzeniu raportów. Pomimo to, interesariusze oczekują od twórczych raportów, aby Ci w sposób przejrzysty, porównywalny oraz zrozumiały umieszczali dane niefinansowe. W celu ujednoczenia raportów oraz wskazania podstawowych składowych stosowane są następujące standardy:

- procesowe AA1000, GRI
- wyników UN Global Compact
- certyfikowane ISO 26000, EMAS
- indeksy giełdowe

Należy także podkreślić, że spółki sporządzają również raporty w oparciu o własne standardy oraz zasady. W praktyce gospodarczej według badań KPMG²¹, najczęściej stosowanymi standardami we wszelkiego typu raportach są wytyczne GRI:

- 75% firm z G250²² stosuje wersję G3,
- 63% z grupy N100²³,
- 88% firm stosowało ich nowa wersje tzw. GRI G4

Badania przeprowadzone przez firmy audytorskie wskazują, że raporty tworzone przez spółki giełdowe są w znacznym stopniu tworzone w oparciu o standard GRI G4. Wytyczne te zostały szczegółowo opisane w dokumencie udostępnionym przez jej autorów²⁴.

GRI to organizacja powstała w 1997 r. w Stanach Zjednoczonych przez organizację CERES oraz Program Środowiskowy ONZ (UNEP). Jej celem jest: „pomoc biznesowi, rządowi oraz innym organizacjom zrozumieć i komunikować wpływ na biznes na kwestie zrównoważonego rozwoju, takich jak zmiany klimatyczne, prawa człowieka, korupcja oraz wiele innych”²⁵.

²¹ KPMG, *A Road Ahead*, The KPMG Survey of Corporate Responsibility Reporting 2017, [https://assets.kpmg.com/content/damkpmg/xx/pdf/2017/10/kpmg-survey-of-corporate-responsibility-reporting-2017/pdf_\(data_dostepu_23.04.2020\)](https://assets.kpmg.com/content/damkpmg/xx/pdf/2017/10/kpmg-survey-of-corporate-responsibility-reporting-2017/pdf_(data_dostepu_23.04.2020))

²² 250 największych podmiotów z listy Fortune 500

²³ 100 największych spółek w danym kraju

²⁴ <https://www.globalreporting.org/standards/getting-started-with-the-gri-standards/>

²⁵ *Ibidem*

Poniżej zostały przedstawione wytyczne standardu, w oparciu o które powinien być tworzony raport.

Podstawowe zasady raportowania zgodnego ze standardami GRI to:

- Uwzględnienie uwag interesariuszy. Organizacja powinna jasno zawęzić grupę interesariuszy oraz przedstawić jak zaspokajane są ich oczekiwania oraz potrzeby
- Kontekst zrównoważonego rozwoju. Raport powinien w szczegółowy sposób pokazywać efekty działania przedsiębiorstwa w szerszym obrazie zrównoważonego rozwoju.
- Istotność. Raportowanie powinno zawierać informacje, które pokazują znaczący wpływ ekonomiczny, środowiskowy oraz społeczny organizacji lub znacząco wpłynąć na ocenę i decyzje interesariuszy.
- Kompletność. Raport powinien uwzględniać informacje dotyczące istotnych aspektów w sposób umożliwiający odzwierciedlenie ekonomicznego, środowiskowego oraz społecznego wpływu, oraz aby umożliwić interesariuszom ocenę wyników w okresie objętym raportowaniem.

Struktura raportu została przedstawiona zgodnie według najnowszych dostępnych wytycznych - GRI G4. Warto nadmienić, że w poprzedniej wersji, która wciąż jest z powodzeniem stosowana przez spółki - GRI G3 zakres i struktura były takie same.

Tabela 1.3 Struktura wytycznych GRI

Składniki struktury wytycznych GRI	Elementy składników struktury wytycznych GRI
Zakres	<ul style="list-style-type: none"> • Ekonomiczny • Środowiskowy • Społeczny
Strategia i analiza	Wizja i strategia firmy, ogólny wpływ w wymiarze ekonomicznym, społecznym i środowiskowym

Wpływ	Podstawowe informacje o przedsiębiorstwie i charakterze prowadzonej działalności. Nazwa, lokalizacja, produkty, usługi
dentyfikacja istotnych aspektów oraz ograniczeń	Najbardziej istotne elementy, które są raportowane. Związane są one z przedsięwzięciami przedsiębiorstwa w trzech obszarach: <ul style="list-style-type: none"> • Opis zmian w zakresie ujawniania zmian oraz ich skutków. • Sposób, w który można sprawdzić poprawność informacji zawartych w raporcie • Przyczyny nieujawniania wybranych informacji
Zaangażowanie interesariuszy	Istotne ujawnienia związane z kluczowymi interesariuszami mającymi wpływ na działania i wyniki podejmowane w przedsiębiorstwie – kluczowe osoby zarządzające.
Ład korporacyjny	Przekazywane są najważniejsze informacje dotyczące sposobu zarządzania przedsiębiorstwem. Twórcy standardu postanowili uporządkować informacje w trzech kluczowych obszarach, w wyniku których ukazywane jest zarządzanie: efektywność zarządzania, struktura organizacji i odpowiedzialność poszczególnych komórek,
Etyka i uczciwość	Informacje dotyczące zasad, które przestrzegane są w przedsiębiorstwie pod postacią kodeksów postępowania bądź kodeksów etyki.
Wskaźniki wyników	W zależności od uznania przedsiębiorstw, ujawniane są odpowiednie wskaźniki dotyczące danych

	środowiskowych, ekonomicznych oraz społecznych (w postaci liczbowej i relatywnej)
Profil raportu	Informacje dotyczące okresu, którego dotyczy raport, przyjętej wersji raportu, podejścia do wewnętrznej weryfikacji.

Zródło: opracowanie własne na podstawie - <https://www.globalreporting.org/standards/getting-started-with-the-gri-standards/> (dostęp: 27.04.2020)

Co więcej, istotnym jest wskazanie, że w wytycznych GRI Standards zawartych jest sześć zasad, dotyczących jakości informacji, które są zawierane w raportach²⁶:

- Wyważenia – kluczowe jest ukazanie informacji przekazywanych przez przedsiębiorstwo interesariuszom pozytywnych oraz negatywnych
- Dokładności – raporty powinny zawierać odpowiedni poziom szczegółowości oraz dokładności, aby zniwelować wszelkie wątpliwości interesariuszy
- Porównywalności – informacje ujawniane przez organizację powinny być pokazywane w takiej formie aby możliwe było porównanie wyników organizacji na przestrzeni lat, a także z innymi organizacjami
- Terminowości – informacje powinny być przekazywane w odpowiednich odstępach czasu, aby możliwe było dostrzeżenie efektów wprowadzanych zmian oraz podejmowanych decyzji
- Przejrzystości – informacje przekazywane przez jednostkę powinny być jasne oraz zrozumiałe dla interesariuszy
- Wiarygodności – informacje gromadzone, kompilowane, rejestrowane, analizowane oraz ujawniane powinny umożliwiać weryfikację.

Innym popularnym standardem chętnie stosowanym przez spółki jest standard UN Global Compact. United Nations Global Compact jest największą organizacją na świecie, która skupia organizacje wyrażające chęć działania dla zrównoważonego rozwoju. Od 2000 r., gdy została założona, przystąpiło do niej 13 500 członków ze 170 krajów. Organizacja ta wymaga

²⁶ GRI G4, *Zasady raportowania i wskaźniki*
<https://www.csrinfo.org/wp-content/uploads/2016/06/Polish-G4-Part-One.pdf> [dostęp 25.04.2020]

ujawnienia Komunikatu w zakresie 10 zasad zrównoważonego rozwoju w ramach raportowania niefinansowego spółek..

Celami organizacji jest wspólne dbanie o środowisko, walka z korupcją oraz zrównoważony rozwój gospodarki. Aby dążyć do pożądaných celów organizacja proponuje rozpowszechnienie 10 zasad Global Compact wśród biznesu na całym świecie a mianowicie²⁷:

Prawa Człowieka

- Firmy powinny: przestrzegać i wspierać ochronę międzynarodowo uznanych praw człowieka oraz eliminować wszelkie przypadki łamania praw człowieka przez firmę.

Standardy pracy

- Firmy powinny: popierać wolność zrzeszania się i w praktyce uznawać prawo do zbiorowych negocjacji
- wspierać eliminację wszelkich form niewolnictwa i pracy przymusowej
- przyczyniać się do faktycznego zniesienia pracy dzieci oraz
- przeciwdziałać dyskryminacji w sferze zatrudnienia.

Ochrona Środowiska

- Firmy powinny: wspierać zapobiegawcze podejście do problemów środowiska naturalnego
- podejmować inicjatywy propagujące większą odpowiedzialność środowiskową
- wspierać rozwój i upowszechnianie technologii przyjaznych środowisku.

Przeciwdziałanie korupcji

- Firmy powinny przeciwdziałać korupcji we wszystkich jej formach, w tym łapówkarstwu i wymuszeniom.

²⁷ <https://ungc.org.pl/o-nas/obszary-dzialan/>[dostęp: 26.06.2020]

2. Standardy raportowania niefinansowego

W poniższym rozdziale zostały przedstawione uwarunkowania prawne raportowania niefinansowego. Zostały wskazane wszystkie dokumenty prawne, których spółki giełdowe muszą przestrzegać przy tworzeniu raportów, a także zostały przedstawione najpopularniejsze rodzaje raportów udostępnianych przez polskie spółki giełdowe.

2.1. Uwarunkowania prawne raportowania niefinansowego

Wraz z krytyką sprawozdawczości finansowej oraz brakiem jej właściwego zrozumienia zaczęły się pojawiać coraz większe naciski na ujawnianie informacji niefinansowej przez przedsiębiorstwa. W związku z tym powstały instytucje celowe, oraz zostały przeprowadzone działania instytucji rządowych mające na celu stworzenie norm obowiązujących globalnie.

Pierwszym wprowadzonym dokumentem rządowym, w którym pojawiły się wzmianki na temat informacji niefinansowej była Dyrektywa UE IV z dnia 25 lipca 1978 r. w sprawie rocznych sprawozdań finansowych niektórych rodzajów spółek²⁸ wydana na podstawie art. 54 ust. 3 Traktatu (78/660/EEC). Dokument miał na celu przedstawienie rozwiązań dotyczących minimalnego udostępnienia informacji niefinansowej przez przedsiębiorstwa. Wskazywał na kierowanie się zasadą istotności, której należy przestrzegać przy ujawnianiu informacji zarówno finansowych jak i niefinansowych, publikowanych zarówno w sprawozdaniach finansowych jak i odrębnych raportach. Poniżej zostały przedstawione kluczowe elementy dyrektywy istotne dla tematyki pracy, dotyczące informacji niefinansowej:

- **Informacja dodatkowa**

Zgodne z dyrektywą należy ujawniać następujące dane przedstawiające:

- Zastosowane metody wyceny, związane z oszacowaniem przyszłych zobowiązań środowiskowych

²⁸ Czwarta Dyrektywa Rady z dnia 25 lipca 1978 roku (78/660/EWG) w sprawie raportów rocznych niektórych rodzajów spółek

- Rezerwy środowiskowe, ujęte w bilansie w pozycji „Pozostałe rezerwy”, jeżeli są one uznane za istotne

- **Sprawozdanie z działalności**

W dyrektywie zostały zamieszczone wytyczne dotyczące struktury sprawozdania z działalności, których umieszczenie miało na celu aby twórcy raportów:

- przedstawiali co najmniej rzetelną ocenę rozwoju i wyników spółki oraz jej sytuacji wraz z opisem najważniejszego - ryzyka i niepewności.
- zamieszczali kluczowe finansowe i niefinansowe wskaźniki związane z daną działalnością, w tym informacje dotyczące ochrony środowiska i spraw pracowniczych.

Obecnie obowiązki informacyjne nakładane są w najbardziej restrykcyjny sposób na podmioty, które emitują swoje papiery wartościowe do obrotu na oficjalnych rynkach finansowych, oraz podmiotów, których papiery wartościowe są już emitowane na giełdzie.

Wynikają one z szeregu regulacji prawnych krajowych oraz Unii Europejskiej²⁹:

- Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1129 z dnia 14 czerwca 2017 w sprawie prospektu, który ma być publikowany w związku z ofertą publiczną papierów wartościowych lub opuszczeniem ich do obrotu na rynku regulowanym³⁰
- Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) NR 596/2014 z dnia 16 kwietnia 2014 w sprawie nadużyć na rynku oraz uchylające dyrektywę 2003/6/WE Parlamentu Europejskiego i Rady i Dyrektywy Komisji 2003/124/WE, 2003/125/WE i 2004/72/WE (rozporządzenie UE 596/2014)³¹
- Dyrektywy 2004/109/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 15 grudnia 2014 w sprawie harmonizacji wymogów dotyczących przejrzystości informacji o emitentach, których papiery wartościowe dopuszczane są do obrotu na rynku

²⁹ Za: Bek- Gaik B., Surowiec A. *Polityka informacyjna spółek giełdowych w dobie zrównoważonego rozwoju – raportowanie zintegrowane*; CeDeWu Kraków, 2019, s.37

³⁰ Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1129 z dnia 14 czerwca 2017 r. w sprawie prospektu, który ma być publikowany w związku z ofertą publiczną papierów wartościowych lub opuszczeniem ich do obrotu na rynku regulowanym, Dz. Urz. UE L 168 z dnia 30 czerwca 2017 r.

³¹ Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) NR 596 z dnia 16 kwietnia 2014 r. w sprawie nadużyć na rynku oraz uchylające Dyrektywę 2003/6/WE Parlamentu Europejskiego i Rady i Dyrektywy Komisji 2003/124/WE i 2004/72/WE Dz. Urz. UE L 137 z dnia 12 czerwca 2014 r.

regulowanym oraz zmieniającej Dyrektywę 2001/34/WE³² (Dyrektywa o przejrzystości) z późn. zm. w tym zmianami wynikającymi z Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/50/UE z 22 października 2013 r.³³

- Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o ofercie publicznej i warunkach wprowadzenia instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych³⁴
- Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 29 marca 2018 r. w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim³⁵
- Regulaminu Giełdy, w zakresie odnoszącym się do obowiązków emitentów, których papiery wartościowe zostały dopuszczone do obrotu na rynku równoległym prowadzonym przez GPW³⁶

Jednym z najważniejszych dokumentów utworzonym przez Komisję Europejską jest dyrektywa z 2014 roku³⁷. Warto nadmienić dokument ten został utworzony w oparciu o konsultacje społeczne. W tym celu powołane zostały grupy ekspertów, zorganizowano spotkania ze stronami zainteresowanymi oraz z przedstawicielami państw członkowskich.

W wyniku przeprowadzonych konsultacji uzyskano rozwiązania, które miały na celu zapewnienie, że duże podmioty będą przedstawiać kompleksową oraz merytoryczną formę informacji niefinansowej. Od 2017 r. Dyrektywa³⁸, a także artykuł 49 ust. 1 ustawy

³² Dyrektywa o przejrzystości – Dyrektywa 2004/109/WE parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 grudnia 2004 r. w sprawie harmonizacji wymogów dotyczących przejrzystości informacji o emitentach, których papiery wartościowe dopuszczane są do obrotu na rynku regulowanym oraz zmieniająca dyrektywę 2001/34/WE, Dz. Urz. UE L 390 z dnia 31 grudnia 2004 r.

³³ Dyrektywa 2013/50/UE z dnia 22 października 2013 r. zmieniająca dyrektywę 2004/109/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie harmonizacji wymogów dotyczących przejrzystości informacji o emitentach, których papiery wartościowe są dopuszczane do obrotu na rynku regulowanym, dyrektywę 2003/71/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie prospektu emisyjnego publikowanego w związku z publiczną ofertą lub dopuszczeniem do obrotu papierów wartościowych oraz dyrektywę Komisji 2007/14/WE ustanawiającą szczególne zasady wdrożenia niektórych przepisów dyrektywy 2004/109/WE Dz. Urz. UE L 294 z dnia 6 listopada 2013r.

³⁴ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych Dz. U. 2018 r. poz. 512, późn. zm., art. 56).

³⁵ Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 29 marca 2018 r. w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa niebędącego państwem członkowskim, Dz. U. 2018 r. poz. 757.

³⁶ <https://gpw.pl/regulacje> (dostęp 25.06.2020)

³⁷ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/95/UE w sprawie ujawniania informacji niefinansowych i polityki różnorodności z dn. 22 października 2014 roku.

³⁸ Ibidem, 2014

o rachunkowości. nakłada na przedsiębiorstwa obowiązek aby spółki kapitałowe, komandytowo-akcyjne, jawna lub komandytowa, której wszystkimi wspólnikami ponoszącymi nie ograniczoną odpowiedzialność są spółki kapitałowe, komandytowo-akcyjne lub spółki z innych państwa o podobnej do tych spółek formie prawnej pod warunkiem, że w roku obrotowym za który sporządzają sprawozdanie finansowe, oraz w roku poprzedzającym ten rok przekraczają następujące wartości:

- 500 osób w przypadku średniorocznego zatrudnienia w przeliczeniu na pełne etaty.
- 85 000 000 zł w przypadku sumy aktywów bilansu na koniec roku obrotowego lub 170 000 000 zł w przypadku przychodów netto ze sprzedaży towarów i produktów za rok obrotowy.

ujawniały roczne sprawozdanie niefinansowe w sprawozdaniu zarządu z działalności, jako jego wyodrębnioną część – oświadczenie na temat informacji niefinansowych. Informacje te powinny dotyczyć co najmniej kwestii środowiskowych, społecznych, pracowniczych i poszanowania człowieka, a także ładu korporacyjnego. Raport ten powinien zawierać informacje na temat:

- modelu biznesowego organizacji
- informacji dotyczących polityk stosowanych dla ww. obszarów, w tym wdrożone procesy *due diligence*.
- Rezultaty/efekty tych polityk
- Główne ryzyka związane z działalnością organizacji, relacje biznesowe organizacji, jej produkty, usługi, które mogą powodować negatywne skutki w tych obszarach oraz sposób w jaki organizacja zarządza ryzykami
- Prezentację najważniejszych, kluczowych wskaźników dokonań niefinansowych

Dyrektywa została uznana za zobowiązującą poprzez Parlament Europejski, a zatem przez wszystkie państwa członkowskie. Czas, który KE uznała za odpowiedni do wdrożenia prawie krajowym zgodnych z dyrektywą wynosił dwa lata. W Polsce, rezultatem tych działań była nowelizacja ustawy o rachunkowości z dnia 26 stycznia 2017 r. Polska realizowała wszystkie poprzednie postawienia zawarte w dyrektywach europejskich i w tym przypadku było również tak samo.

2.2. Formy raportowania niefinansowego stosowane w praktyce gospodarczej

Informacje niefinansowe mogą być udostępniane w ramach wielu różnych form dokumentów. Podczas ostatnich kilkudziesięciu lat wykształciło się wiele form prezentacji informacji niefinansowych. W poniższym podrozdziale zostaną przedstawione najbardziej popularne formy raportowania przez przedsiębiorstwa.

- **Informacja dodatkowa – obowiązkowy element sprawozdania finansowego**

Podstawową formą raportowania niefinansowego, która odgrywa coraz większą rolę³⁹ w sprawozdawczości przedsiębiorstw jest informacja niefinansowa, która jest integralną częścią sprawozdania finansowego.

Zgodnie z polskimi regulacjami informacja niefinansowa⁴⁰ powinna zawierać w szczególności:

- Wprowadzenie do sprawozdania finansowego, wraz z opisem przyjętych zasad rachunkowości, w tym metod wyceny i sporządzenia sprawozdania finansowego w zakresie w jakim jednostki mają prawo wyboru
- Dodatkowe informacje i objaśnienia do czterech pozostałych elementów sprawozdania finansowego, a także proponowany podział zysku lub pokrycia straty, informacje dotyczące pracowników i organów jednostki oraz inne istotne informacje dla zrozumienia sprawozdania finansowego

Początkową częścią informacji niefinansowej jest streszczenie polityki rachunkowości stosowanej w przedsiębiorstwie w zakresie wyceny zapasów, nieruchomości, wyposażenia, wartości godziwej, przeliczenia walut obcych, itp. Ponadto, poza uwzględnieniem istotnych informacji dotyczących polityki rachunkowości, ujawniane są także komentarze kierownictwa jednostki, które mają wpływ na kwoty obecne w sprawozdaniu finansowym.

³⁹Bek- Gaik B., Surowiec A. *Polityka informacyjna spółek giełdowych w dobie zrównoważonego rozwoju – raportowanie zintegrowane*; CeDeWu Kraków, 2019, s. 49

⁴⁰ Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości, art. 48 ust. 1 Dz.U. z 1994 r. Nr 121; poz. 591 z późn. zm., tekst ujednolicony opracowany na podstawie Dz.U. z 2009 r. Nr 152, poz. 1223, Nr 157, poz. 1241, Nr 165, poz. 1316, z 2010 r. Nr 47, poz. 278.

W dalszej części prezentowane są informacje głównych założeń dotyczących przyszłości, oraz niepewności dotyczących szacunków wyceny aktywów, w przypadku gdy zaistnieją szczególne okoliczności, które mogą spowodować zmiany. W przypadku wystąpienia takich okoliczności należy wskazać, składniki majątku, których wartość może ulec zmianie na koniec roku sprawozdawczego. Ponadto ujawniane są także informacje dotyczące oceny celów, zasad i procesów wspierających zarządzanie kapitałem, wraz ze spisem składników aktywów, a także sposób w jaki zakładane cele przez jednostkę są wypełniane.

W finalnym etapie tworzenia informacji niefinansowej ukazywane są ujawnienia na temat:

- Zobowiązań warunkowych oraz nieuwjętych zobowiązań wynikających z zawartych umów
- Informacji niefinansowych np. cele i polityka zarządzania ryzykiem finansowym

Informacja dodatkowa zarówno jak pozostałe cztery części sprawozdania finansowego (bilans, rachunek zysków i strat, rachunek przepływów pieniężnych, sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym) podlega audytowi. Ocenie podlegają konkretne ujawnienia pod względem zgodności z określonymi wymogami. W związku z tym tworzenie informacji dodatkowej staje się pracochłonnym i żmudnym procesem, co wiąże się także ze wzrostem prezentowania informacji nieistotnych dla interesariuszy.

Informacja dodatkowa ma na celu przekazanie informacji na temat procedur księgowych oraz wyjaśnienia wszelkich niejasności dotyczących pozostałych części sprawozdania finansowego. Ukazuje w jaki sposób przedsiębiorstwo osiągnęło stan ujęty w części finansowej, poprzez informacje nie ujęte we wcześniejszej dokumentacji.

- **Komentarz zarządu**

Komentarz zarządu jest nowoczesnym narzędziem mającym na celu uzupełnienie sprawozdania finansowego o punkt widzenia zarządzających przedsiębiorstwem. Pierwsze wzmianki na temat tego dokumentu pojawiły się w 2002 r. Od tego momentu jest on stale modyfikowany i dostosowywany do wymagań interesariuszy przez Radę Międzynarodową Standardów Rachunkowości.

Komentarz zarządu można zdefiniować jako opisowy raport, który stanowi kontekst umożliwiający interpretację zarządzających aby użytkownik mógł w lepszy sposób zrozumieć

sytuację finansową, wyniki działalności oraz przepływy pieniężne jednostki. W Stanach Zjednoczonych określa się go jako *Management Discussion and Analysis – MD&A*, w Wielkiej Brytanii *Operational and Financial Review*, we Francji oraz w Niemczech *Management Report*. Niezależnie od przyjętej nazwy, w Polsce, zgodnie z Ustawą o rachunkowości art. 49 ust⁴¹ nosi on nazwę sprawozdanie z działalności jednostki i jest obowiązkowo sporządzany w przypadku spółek kapitałowych, spółek komandytowo-akcyjnych, товариств ubezpieczeń wzajemnych, spółdzielni i przedsiębiorstw państwowych.⁴² Udostępnienie takiego raportu stwarza okazję do przedstawienia celów oraz strategii, według których zarządzane jest przedsiębiorstwo. Interesariusze, którymi są zgodnie z par 8 dokumentu aktualni i potencjalni inwestorzy, pożyczkodawcy i inni wierzyciele, mogą także zapoznać się z informacjami na temat działań podjętych w celu uzyskania wartości przedsiębiorstwa. Twórcy dokumentu⁴³ stwierdzili, że obecnie Komentarz zarządu to jeden z najważniejszych dokumentów, który umożliwia komunikację między zarządzającymi a interesariuszami - przede wszystkim dlatego, że przedstawia podstawowe trendy i czynniki, które mogą mieć wpływ na przyszłe wyniki jednostki, jej pozycję finansową i rozwój. Skutkiem tego jest ukazanie przez Komentarz Zarządu nie tylko teraźniejszości, ale także przeszłości i przyszłości.

Poza wyżej wspomnianymi aspektami Komentarz zarządu powinien pomóc użytkownikom wyraźnie wskazać m.in.:

- skalę narażenia jednostki na ryzyko, stosowane strategie w zakresie zarządzania tym ryzykiem i ich efektywność,
- wpływ nieudostępnianych informacji w sprawozdaniu finansowym, mogących mieć wpływ na działania jednostki
- wpływ czynników niefinansowych na dane w sprawozdaniach finansowych.
- Zgodnie z koncepcją IASB⁴⁴ komentarz zarządu powinien zawierać następujące pozycje:
- opis charakteru działalności jednostki

⁴¹ Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości, Dz.U. z 1994 r. Nr 121; poz. 591 z późn. zm., tekst ujednolicony opracowany na podstawie Dz.U. z 2009 r. Nr 152, poz. 1223, Nr 157, poz. 1241, Nr 165, poz. 1316, z 2010 r. Nr 47, poz. 278.

⁴² Krasodomska J., *Komentarz zarządu w świetle wytycznych Rady Międzynarodowych Standardów Rachunkowości*, ZESZYTY TEORETYCZNE RACHUNKOWOŚCI, tom 61 (117), Warszawa 2011, s. 89

⁴³ *Management Commentary. Project milestones, 2010.*

⁴⁴ *Ibidem*, 2010.

- ujawnienia dotyczące celów, strategii pozwalające na zrozumienie priorytetów działania zarządu
- jasny opis najważniejszych zasobów jednostki, różnych rodzajów ryzyka, relacji
- opis specyficznych dla danej jednostki zasobów
- ujawnienia dotyczących głównych rodzajów ryzyka, na jakie narażona jest jednostka
- ujawnienia dotyczące identyfikacji znaczących powiązań na płaszczyźnie interesariusze – jednostka
- jasny opis finansowych oraz niefinansowych wyników jednostki w zakresie w jakim mogą one wpływać na przyszłe wyniki jednostki oraz ocenę perspektyw
- wyjaśnienia dotyczące wyników i rozwoju jednostki oraz jej pozycji konkurencyjnej
- analizę perspektyw jednostki uwzględniającą cele związane z finansowymi i niefinansowymi
- ujawnienia w zakresie miar i wskaźników efektywności (finansowych oraz niefinansowych) , które były wykorzystywane przez jednostkę do oceny efektywności oraz oceny postępu w odniesieniu do ustalonych celów.

W International Financial⁴⁵ zaznaczono, że celem przyświecającym zarządowi podczas tworzenia raportu ma być przede wszystkim jego opinia na temat wyników działalności przedsiębiorstwa, sytuacji finansowej i rozwoju oraz uzupełniania informacji prezentowanych w sprawozdaniach finansowych. Informacje powinny mieć takie cechy jakościowe, jak: istotność, wierne odzwierciedlenie, porównywalność, weryfikowalność, aktualność i zrozumiałość⁴⁶.

Zgodnie z oficjalnymi wytycznymi dotyczącymi sporządzania raportu - sposób prezentacji informacji w ramach komentarza zarządu powinien być jasny, prosty oraz spójny ze sprawozdaniami finansowymi (np. w przypadku gdy sprawozdania zawierają informację według segmentów działalności, analogiczna informacja powinna zostać ukazana w komentarzu zarządu). Dokument nie powinien zawierać informacji już raz prezentowanych

⁴⁵ Ibidem, 2010.

⁴⁶ Ibidem, 2010

w notach dodatkowych, jak również informacji zbyt ogólnych i nieistotnych, które mogą utrudniać dostrzeżenie tego, co naprawdę ważne.

Komentarz zarządu składa się z następujących elementów, obejmujących obszary:

- funkcjonowania jednostki (*nature of the business*), w ramach której ujmuje się prezentację:
- branży przemysłu do której należy, głównych rynków zbytu wraz z opisem konkurencji na rynku 102 istotnych cech prawnego, regulacyjnego i makroekonomicznego środowiska, które wpływa na jednostkę i rynki, na których działa,
- głównych produktów
- usług, procesów biznesowych,
- metod dystrybucji,
- struktury jednostki
- kreowania wartości przedsiębiorstwa
- celów zarządu i strategii najbardziej istotnych aktywów jednostki (finansowych i niefinansowych, w tym kapitału intelektualnego), podstawowych źródeł ryzyka (zarówno kosztów, jak i potencjalnych korzyści) oraz stosunków z interesariuszami,
- skutków przeprowadzanych operacji i prognoz na przyszłość, w tym prezentacji:
- relacji między rezultatami działalności jednostki, celami kierownictwa i jego powiązanymi strategiami płynności i wyniku w porównaniu z poprzednim okresem lub okresami, co może być pomocne w wyznaczeniu trendów, zarówno finansowych jak i niefinansowych, c
- celów planowanych do osiągnięcia w przyszłości, jako podstawy zrozumienia długoterminowej strategii firmy i ustalenia jej wartości
- ryzyka i założeń, które pozwolą na oszacowanie przez użytkowników prawdopodobieństwa realizacji założonych celów,
- wskaźników w zakresie prezentacji skutków działalności, które pozwolą ocenić wyniki działalności jednostki w kontekście określanych celów.

Practice Statement zostało opracowane przez IASB⁴⁷ w powiązaniu ze spółkami publicznymi, jednakże nie zostało sprecyzowane, które podmioty powinny sporządzać Komentarz zarządu, a które nie, a także nie wskazuje, jak często powinien być on być publikowany, oraz w jakim stopniu ma podlegać badaniu przez biegłego rewidenta co zostało dostrzeżone przez przewodniczącego komisji ISAB D. Tweedie. W wielu krajach stosujących IFRS⁴⁸ nie wprowadzono wytycznych komentarza zarządu, który często jest jednym z kluczowych elementów raportu rocznego.

Krajowy Standard Rachunkowości nr 9 „sprawozdanie z działalności” został utworzony aby sprawozdanie z działalności (zwanego dalej SzD) było kreowane zgodnie z przepisami art 49, art. 49b i art 55 ust.2 oraz ust. 2a ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz.U. 2016 r. Poz. 1047, z późn. zm.), zwanej dalej Ustawą, spełniało oczekiwania użytkowników, a za tym promowało dobre praktyki. Według KSR nr 9, SzD jest sprawozdaniem opisowo-liczbowym oraz ma zindywidualizowany charakter, ponieważ szczegółowo pokazuje unikalne cechy każdego przedsiębiorstwa oraz przedstawia efekty jego działalności, a także planowane działania. W związku z tym nie jest możliwe stworzenie żadnego wzorca takiego sprawozdania. W standardzie zawarte są tylko i wyłącznie podpowiedzi dotyczące pożądaných aspektów, zawartości oraz układu, a także kwestii prezentacji. Kierując się nimi, jednostki kreują SzD odpowiednio dostosowane do oczekiwań interesariuszy zawierając zgodnie z KSR nr 9 indywidualne cechy każdego przedsiębiorstwa, jakimi są: rodzaj, rozmiary i złożoność jednostki a także forma prawna. Ustawa ponadto określa także obowiązek o zawarciu w sprawozdaniu informacji o kierunkach rozwoju (KSR nr 9 p. 4.1).

Zgodnie z koncepcją IASB raport zarządu powinien obejmować następujące pozycje szczegółowe:

- opis specyfiki działania jednostki;
- informacje dotyczące celów oraz działań strategicznych pozwalające na zrozumienie kluczowych decyzji podejmowanych przez jednostkę
- klarowny opis najistotniejszych zasobów jednostki, rodzajów ryzyka, a także relacje, które jak sądzi zarząd wpłyną na długoterminową wartość jednostki;

⁴⁷ Rada ds. Międzynarodowych Standardów Rachunkowości

⁴⁸*International Financial Reporting Standard*

- opis specyficznych dla danej jednostki aktywów;
- ujawnienia dotyczące głównych rodzajów ryzyka, na jakie narażona jest jednostka, planów zarządu i strategii związanych z łagodzeniem tego ryzyka oraz efektywności strategii zarządzania ryzykiem;
- ujawnienia dotyczące rozpoznania znaczących zależności relacji na poziomie jednostka – interesariusze;
- klarowny opis finansowych i niefinansowych wyników jednostki w zakresie, w jakim mogą one wpływać na przyszłe wyniki jednostki oraz ocenę jej perspektyw;
- wyjaśnienia dotyczące wyników oraz rozwoju jednostki, a także jej pozycji konkurencyjnej;
- analizę perspektyw przedsiębiorstwa, uwzględniającą cele związane z finansowymi i niefinansowymi zasobami;
- ujawnienia w zakresie miar i wskaźników efektywności (zarówno finansowych, jak i niefinansowych), które były wykorzystywane przez zarządzających do oceny postępu w odniesieniu do ustalonych celów.

- **Raport zintegrowany**

W przeciwieństwie do komentarza zarządu, który stanowi oddzielny raport niefinansowy znacznie bardziej głęboka integracja informacji niefinansowej i finansowej jest jednym z głównych założeń kolejnej formy przekazywania informacji przez przedsiębiorstwa - raportu zintegrowanego. Celem raportowania zintegrowanego jest połączenie informacji zawartych w wielu różnych raportach w różnych konfiguracjach: (informacje finansowe, które odzwierciedlają te znajdujące się w sprawozdaniu finansowym, informacje niefinansowe pokrywające się ze sprawozdaniem z działalności – komentarzem zarządu, albo prezentowanie np. w oświadczeniu o stosowaniu ładu korporacyjnego, raporcie zrównoważonego rozwoju).

W celu jego opracowania - w 2010 r. została utworzona instytucja *International Integrated Reporting Council* (IIRC), której członkowie podjęli się utworzenia zalecanych

wytucznych, które powinny zostać spełnione podczas tworzenia raportów zintegrowanych, finalnie stworzonych jako *Międzynarodowe ramy zintegrowanego raportowania*⁴⁹.

- **Kreowanie raportu zintegrowanego**

Podstawą wizji raportowania zintegrowanego jest zintegrowane myślenie czyli przeprowadzanie odpowiedzialnych działań prowadzących do tworzenia wartości, monitorowania oraz komunikowania przez zarządzających przedsiębiorstwem. Niezmiernie istotnym jest komunikacja z inwestorami oraz interesariuszami, która pozwala na lepsze zrozumienie intencji oraz oczekiwań zarządzających w perspektywie długoterminowej.

IIRC wyznaczyła pewne obszary, które powinny zostać wzorcowo przedstawione w każdym raporcie, są to:

- informacje o organizacji i otoczeniu zewnętrznym,
- ład korporacyjny,
- model biznesowy,
- szanse i zagrożenia, strategia i alokacja zasobów,
- dokonania i wyniki finansowe firmy,
- podstawa sporządzania i prezentacji raportu
- tzw. Outlook, gdzie są prezentowane plany dotyczące zmian w przyszłości w sposobie prezentowania informacji z powyższych obszarów, trendy czy przyszłe prognozy rynkowe. (trzeba dokładniej opisać te elementy)

Powyżej wymienione elementy stanowią integralną część raportu zintegrowanego jako informacje niefinansowe, które powinny stanowić uzupełnienie raportu finansowego. Zmiana w regulacjach z 2018 r. w przepisach unijnych spowodowała konieczność raportowania przez przedsiębiorstwa będące jednostkami zainteresowania publicznego Unii Europejskiej.

Omawiając strukturę raportu zintegrowanego nie można zapomnieć koncepcji „sześciu kapitałów” utworzonym przez IIRC, a mianowicie:

⁴⁹ IIRC, *The International Integrated Reporting Framework* 2013, The international <IR> Framework, <https://integratedreporting.org/wp-content/uploads/2013/12/13-12-08-THE-INTERNATIONAL-IR-FRAMEWORK-2-1.pdf> [19.04.2020]

- Kapitał finansowy- na kapitał ten zawierają się fundusze możliwe do wykorzystania przez przedsiębiorstwo do produkcji lub prowadzenia działalności usługowej, a także finansowanie takie jak: inwestycje, sprzedawanie papierów wartościowych, lub przeprowadzanie innych operacji biznesowych.
- Kapitał wytworzony - wytworzone przez przedsiębiorstwo obiekty fizyczne (w przeciwieństwie do naturalnych obiektów fizycznych), które są możliwe do wykorzystania w celach produkcyjnych, a także prowadzenia działalności usługowej. W szczególności są to: wyposażenie, infrastruktura, budynki. (np. drogi, porty, mosty, oczyszczalnie ścieków).
- Kapitał intelektualny - Wartości organizacyjne i niematerialne oparte na wiedzy, w tym własność intelektualna taka jak: patenty, prawa autorskie, oprogramowanie, uprawnienia czy licencje, a także „kapitał organizacyjny”, np. ukryta wiedza, systemy, procedury i protokoły
- Kapitał społeczny i relacyjny – można zaliczyć do niego relacje w obrębie spółki oraz pomiędzy społecznościami, interesariuszami oraz innymi sieciami. Kapitał ten obejmuje: informacje dotyczące indywidualnego oraz wspólnego dobrobytu, wspólne normy, wartości oraz zachowania, kluczowe relacje z interesariuszami zbudowane przez organizację, wartości niematerialne związane z marką i reputacją.
- Kapitał ludzki - zdolności, umiejętności, doświadczenie ludzi a także sposób w jaki wykonują swoją pracę: dostosowanie do wspierania oraz wypełniania celów ładu korporacyjnego czy też podejścia do zarządzania. Do kapitału tego można także zaliczyć: zdolność do zrozumienia, opracowania oraz wdrażania strategii; lojalność oraz motywacja do doskonalenia procesów, produktów oraz usług.
- Kapitał naturalny – wszystkie odnawialne i nieodnawialne zasoby oraz procesy środowiskowe, które umożliwiają organizacji zachowanie dobrobytu w przeszłym, obecnym oraz przyszłym stanie, Kapitał ten zawiera: powietrze, ziemię, minerały, lasy, a także bioróżnorodność oraz dobry stan ekosystemu.

Przedstawiony podział kapitałów ma służyć przedsiębiorstwom do wdrożenia, oceny oraz kontroli procesów mających na celu wytwarzanie wartości organizacji w czasie.

Twórcy International Framework kładą nacisk, na to, aby sprawozdawczość zintegrowana była skoncentrowana wokół modelu biznesowego przedsiębiorstwa, jego zasobów oraz relacji, które nazywane są tak jak powyżej wskazano „kapitałami”. Model biznesowy jest wskazywany jako jeden z kluczowych elementów sprawozdawczości zintegrowanej – ponadto jest to podstawowa koncepcja służąca do zrozumienia jak we współczesnym biznesie organizacje działają oraz tworzą wartość. IIRC zwraca uwagę, że raportowanie zintegrowane powinno zawierać wszystkie informacje na temat modelu biznesowego dotyczącego „elementów na wejściu”, działań biznesowych, „działań na wyjściu” oraz efektów, których celem jest kształtowanie wartości w krótkim oraz średnim okresie.

- **Praktyka stosowania raportu zintegrowanego**

Jak zostało wspomniane na początku, zauważalny jest trend rosnącego zainteresowania tworzenia raportów omawianego rodzaju i obecnie staje się nieodłącznym elementem raportowania przez największe firmy. Można to zauważyć dzięki badaniom przedstawionym przez jedną z największych firm audytorskich Ernst & Young (*Tomorrow's Investment Rules 2.0*) czy Deloitte (*Central Europe Top 500*)

Ciekawą kwestią jest, że zdecydowanie największe doświadczenie w kreowaniu raportów zintegrowanych mają przedsiębiorstwa afrykańskie. Wynika to z faktu, iż znacznie wcześniej niż w zachodnich częściach świata ustanowiono prawo nakładające obowiązek na spółki notowane na afrykańskiej giełdzie⁵⁰ ich sporządzania. Co więcej, to właśnie one wygrywają prestiżowe konkursy np. *Excellence in Integrated Reporting Awards*, organizowanym przez Ernst & Young⁵¹. W 2018 roku trzy pierwsze miejsca zajęły kolejno przedsiębiorstwa: *Nedbank Group Ltd.*, *Redefine Properties Ltd.* oraz *Kumba Iron Ore Ltd.* Raporty zintegrowane południowoafrykańskich organizacji uznawane są za wzorzec i stanowią „benchmark” dla firm europejskich, w tym polskich.

⁵⁰ *Johannesburg Stock Exchange*

⁵¹ Konkurs organizowany od 1956 przez Chartered Governance Institute of Southern Africa. Organizacja ta jest pionierem w raportowaniu zintegrowanym i w ostatnich latach stał się popularny wśród przedsiębiorstw na całym świecie. Konkurs jest szansą dla przedsiębiorstw aby porównać elementy raportów zawierające opisy ładu korporacyjnego oraz zarządzania ryzykiem. Podstawowym celem nagród jest zachęcenie do odpowiedniego i transparentnego przekazywania wszystkich istotnych informacji udziałowcom oraz interesariuszom.

- **Audyt raportów zintegrowanych**

Pomimo braku obowiązku tworzenia raportu zintegrowanego w Polsce warto, wspomnieć o audycie raportów zintegrowanych, który obecnie jest uznawany za dobrą praktykę. Obowiązek audytu występuje w wielu europejskich krajach.

Jednym ze standardów audytowych jest ISAE 3000 (*International Standard on Assurance Engagements*). Audytor przeprowadza niezależną ocenę wskaźników profilowych i szczegółowych opracowanych zgodnie z omówionym już w pracy standardem, takim, zgodnie z którym opracowany jest już raport. Badający poprawność, zobowiązany jest do przeprowadzenia niezależnej oceny m.in. przeglądów procesów i systemów zbierania, agregowania danych oraz przeglądy dokumentacji. Efektem finalnym jest potwierdzenie poprawności danych przedstawianych w raporcie zintegrowanym.

- **Krytyka raportu zintegrowanego**

Praktyczne zastosowanie raportu spotkało się z krytyką ze strony wielu specjalistów w dziedzinie raportowania. Przede wszystkim należy podkreślić, że raport zintegrowany wciąż pozostaje zamkniętym podejściem, koncentruje się raczej na inwestorach a nie na interesariuszach, społeczeństwie czy środowisku naturalnym.

W literaturze przedmiotu można wymienić trzy główne zarzuty skierowane przeciwko obecnej formie raportu zintegrowanego⁵².

Pierwszym z nich jest fakt, że wciąż w środowisku tworzących raporty występuje brak zgodności związany z tym jak powinno się definiować raport zintegrowany. Istnieją trzy główne interpretacje „raportu zintegrowanego” znacząco się od siebie różniące, poprzez co nie można jednoznacznie stwierdzić czym raportowanie zintegrowane jest .

Pierwszą jest proponowana przez IIRC. Koncepcja ta została stworzona na podstawie wielu poprzednich koncepcji rozwoju raportowania niefinansowego. Obecne standardy IIRC są dostępne w dokumencie⁵³. IIRC w stosunku do następnych koncepcji nie uwzględnia

⁵² Śnieżek E., Krasodomska J., Szadziwska A. *Informacje niefinansowe w sprawozdawczości biznesowej przedsiębiorstw*, Wydawnictwo Nieoczywiste, Łódź, 2018, s.142-45

⁵³ IIRC, 2013, The International <IR> Framework, <https://integratedreporting.org/wp-content/uploads/2013/12/13-12-08-THE-INTERNATIONAL-IR-FRAME-WORK-2-1.pdf> [19.04.2020]

stosowania zaawansowanych narzędzi technologicznych, a także głównie skupia się na reagowaniu na uwagi zgłaszane przez inwestorów, nie uwzględniając reszty interesariuszy.

Druuga koncepcja wywodzi się z RPA. Rozwój raportowania niefinansowego nastąpił w wyniku elementów kulturowych. Apartheid, segregacja rasowa oraz nierówności społeczne przyczyniły się do powstania pierwszych kodeksów *corporate governance*, które zachęcały przedsiębiorstwa do udostępniania informacji społeczno-środowiskowych. Po upadku apartheidu pozostano przy rozwoju i udoskonalaniu wyżej wymienionego kodeksu. Skutkiem takiej polityki było coraz większe zainteresowanie zagranicznych inwestorów pomimo, iż RPA uznawane jest wciąż jako rozwijający się kraj afrykański. . Warto także wspomnieć, że poziom prezentacji informacji niefinansowej jest na znacznie zaawansowany niż w wielu wysoko rozwiniętych gospodarkach światowych. Kodeks *corporate governance* ewoluował i znany jest pod postacią „kodeksów Kinga” dokumenty są obecnie obowiązujące jako zapisy King IV (*Institute of Directors Southern Africa 2016*). Zapisy te zawierają elementy, które są ciągle przedmiotem dyskusji w Europie czy Stanach Zjednoczonych tak prozaiczne jak chociażby definicja raportowania zintegrowanego.

Trzecia koncepcja została zaprezentowana przez R.G Ecclesa i M.P Krzusa w książce *One report*.⁵⁴ Autorzy przedstawiają koncepcję raportu zintegrowanego pod dwiema postaciami. Proponują oni stosowanie podziału raportu zintegrowanego na węższe oraz szersze ujęcie.

Ujęcie węższe oznacza jeden plik elektroniczny bądź papierowy dokument, który powinien być udostępniony wszystkim interesariuszom, oraz holistyczne patrzenie na interesy zarówno pod względem konkurencyjności jak i ich uzupełniania się.

Szersze pojęcie oznacza prezentację informacji finansowych i zakresu społecznej odpowiedzialności z wykazaniem związku pomiędzy nimi. Aby uzyskać ten efekt autorzy wskazują na wykorzystywanie nowoczesnych środków przekazywania informacji. Autorzy zakładają także dostępność informacji to każdej grupy interesariuszy.

Kolejnym zarzutem jest sposób kreowania formy raportu przez pomysłodawcę organizację ISAB. Członkowie, którzy wchodzi w skład komisji zatwierdzającej - dyrektorzy finansowi wielkich korporacji oraz prawnicy to osoby w głównej mierze dbający o dobre wyniki firm, których są reprezentantami. Do tej pory w komisji nie zasiada żaden członek

⁵⁴ Eccles R.G., Krzus M.P, *One Report. Integrated Report for Sustainable Strategy*. John Wiley & Sons, Inc., New Jersey, 2010

Greenpeace czy *Friends of Earth*. Taki stan rzeczy powoduje zatrzymanie rozwoju raportu zintegrowanego w kontekście koncepcji zrównoważonego rozwoju oraz środowiskowego, czego skutkiem było stworzenie oddzielnych raportów społecznej odpowiedzialności oraz zrównoważonego rozwoju.

Kolejnym zarzutem jest także brak wykorzystania różnych badań akademickich w zakresie zagadnień społecznych oraz środowiskowych. Ponadto w literaturze wymienia się także brak jednolitej formy, a także brak wiarygodności prezentowanych danych głównie o charakterze niefinansowym oraz wskaźników do identyfikacji wydajności przedsiębiorstwa, co znacznie utrudnia porównywalność aspektów przedsiębiorstw oraz wymusza konieczność stosowania nowego podejścia do zbierania informacji co budzi mieszane uczucia wśród interesariuszy.

W celu uatrakcyjnienia raportu zintegrowanego i zwiększenia przystępności warto wyjść poza papierową wersję tego dokumentu. Istnieje szereg narzędzi i funkcjonalności możliwych do zaimplementowania w elektronicznej wersji raportu, dzięki którym zyskuje on dodatkowe funkcje i możliwości, przez co jest bardziej przystępny dla użytkownika oraz zapewnia dostęp do konkretnych poszukiwanych treści. Wśród przykładów tego typu udogodnień można wymienić m.in.: interaktywne kluczowe wskaźniki efektywności prezentujące bieżące i historyczne dane, interaktywny słownik pojęć finansowych i branżowych, tabelę wskaźników GRI, według których raportowana jest działalność pozafinansowa.

- **Korzyści wynikające ze stosowania raportów zintegrowanych**

Pomimo wielu kontrowersji związanych ze stosowaniem raportu zintegrowanego, można dostrzec także wiele korzyści z jego stosowania.

Fundamentalną cechą wyróżniającą ten rodzaj raportowania spośród innych jest możliwość połączenia kilku dokumentów w jeden zbiorczy. Osoby zainteresowane działalnością przedsiębiorstwa nie muszą przeglądać kilkunastu dokumentów. Zamiast tego mogą dokładnie zanalizować jeden, w którym ukazane są powiązania danych w szczegółowy oraz kompleksowy sposób. Znacznie mniejsza ilość informacji oraz brak konieczności analizowania spójności informacji pomiędzy różnymi raportami powoduje zaoszczędzenie czasu osób zainteresowanych i zwiększa szanse na pozyskanie kontrahentów do współpracy.

Kolejną korzyścią wynikającą ze stosowania raportu zintegrowanego przez przedsiębiorstwa jest uporządkowanie informacji dostępnych raportów i uniknięcie uzyskania sprzeczności w dokumentach.

Warto także wspomnieć, że jak pokazują badania, pracownicy zajmujący się raportowaniem zrównoważonego rozwoju biorą czynny udział w tworzeniu raportów zintegrowanych. Powoduje to ujęcie sedna – czyli wcześniej już omawianego zintegrowanego myślenia i wypełnienie braków zawartych w wytycznych IIRC.

- **Raport Społecznej Odpowiedzialności Biznesu**

Raport CSR jest wyrazem dążenia firmy do przejrzystego prezentowania działań realizujących przez jednostki w celu wywiązania się z obowiązku informacyjnego wobec interesariuszy, wyjaśnienie im aktualnych poczynań, decyzji i wyników.

Raporty CSR może mieć charakter dobrowolnych i obowiązkowych publikacji. Kluczowymi wytycznymi w zakresie CSR są AA1000, EMAS i GRI. Ostatnie, zawierają ogólne zasady komunikowania wpływu działalności biznesowej oraz dokładne wskaźniki odnoszące się do poszczególnych składowych raportu.

Najpopularniejszą metodą kreowania raportu społecznej odpowiedzialności jednostki jest tworzenie zgodne z metodą 3E, przedstawiającą działania jednostki ze względu na trzy kategorie: ekonomiczną (*economical*), etyczne (*ethical*) i środowiskowe (*enviromental*).

Poprzez działania ekonomiczne rozumie się takie postępowanie jednostki, które na celu ma pozytywny wpływ na wyniki ekonomiczne przedsiębiorstwa, zaliczają się do nich m.in: odpowiedzialne finansowanie przedsięwzięć, jak i zgodność z prawem i regulacjami.

Działania etyczne odnoszą się do etycznych standardów i społecznych celów organizacji wchodzące w skład ładu korporacyjnego, kultury organizacyjnej i kreowania marki, zaliczają się do nich: przestrzeganie zasad BHP, świadczenia na rzecz pracowników czy wspieranie inicjatyw społecznych.

Trzecią kategorią są działania środowiskowe mające na celu minimalizację negatywnego wpływu na środowisko naturalne oraz podejmowanie długofalowych inicjatyw na rzecz minimalizacji skutków zmian klimatycznych.

Wszystkie te działania mają swoje odzwierciedlenie w raportach CSR poszczególnych jednostek gospodarczych. Warto jednak zwrócić uwagę, iż w dużej mierze raporty te tworzą przedsiębiorstwa, które poprzez swoją działalność negatywnie wpływają na środowisko

naturalne, co nie oznacza, inne instytucje i organizacje takie jak uczelnie wyższe nie stosują tej strategii

- **Raport zrównoważonego rozwoju**

Raporty zrównoważonego rozwoju, jak większość raportów są skonstruowane z uwzględnieniem wytycznych GRI. Głównym celem udostępniania oraz tworzenia tego typu raportu jest przekazanie informacji interesariuszom na temat efektywności działania organizacji w zakresie zrównoważonego rozwoju w aspekcie pozytywnym oraz negatywnym.

GRI określa następujące obszary w kwestii raportowania zrównoważonego rozwoju:

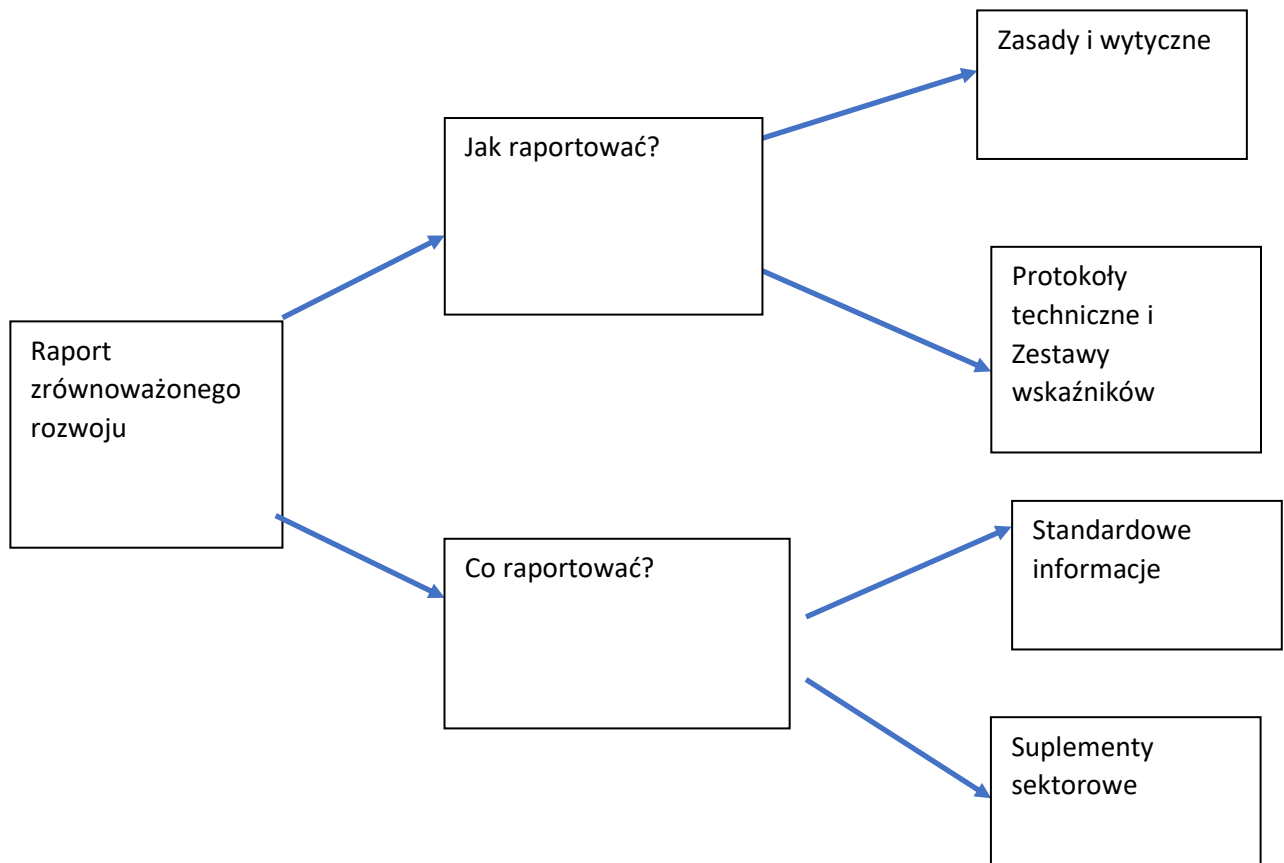
- zasady i wytyczne do raportowania, - zapewnienie odpowiedniej jakości podawanych w nim informacji
- standardowe informacje.

Według G4 do standardowych informacji takiego raportu należą:

- profil i strategia organizacji,
- podejście do zarządzania,
- wskaźniki wyników.

Na poniższym rysunku możemy zobaczyć, że raport składa się z zasad i wytycznych co pozwala dokładnie określić formę prezentacji informacji oraz ich charakter. Protokoły techniczne i wskaźniki – to proponowane przez *Global Initiative Association* wskaźniki, które powinny zostać wykorzystane przy tworzeniu raportu zrównoważonego rozwoju. Na podstawie przedstawionych wskaźników zarządzający powinni przedstawić w raporcie „standardowe informacje”. Suplementy sektorowe mają na celu wyjaśnić nieścisłości, które mogą pojawić się podczas analizy raportu przez odbiorcę.

Rys 1. Ramowe zasady raportowania zrównoważonego rozwoju

Źródło: Kaputa J. Raportowanie zrównoważonego rozwoju jako wyzwanie dla przedsiębiorstw XXI w. Zarządzanie i Finanse, 2013, *Wytyczne do raportowania w kwestii zrównoważonego rozwoju, 2009*, s.3

Raportowanie zrównoważonego rozwoju jest procesem niezwykle dynamicznym. Tworzenie wytycznych GRI często opiera się na konsultacjach społecznych, dokumenty są często modyfikowane oraz poddawane badaniom i kontrolom.

Końcowym etapem przygotowania raportu zrównoważonego rozwoju jest wybór tzw. Poziomu Aplikacji. Jest to wskaźnik pokazujący jak bardzo raport jest zgodny z ramowymi wytycznymi GRI. Dzięki temu, czytelnik raportu może stwierdzić dokładnie czy raport był wdrażany zgodnie z procedurami. Skala ocen jest wyznaczana trzystopniowym systemem, oznaczonym literami A,B,C. Gdzie A oznacza najbardziej wierne oddane ram udostępnionych przez GRI, a C najmniej. Dodatkowo poza uzyskaniem oceny, raport może dodatkowo otrzymać oznaczenie „+”, w przypadku gdy ocenę wydaje niezależna komisja weryfikująca. W każdym raporcie powinien znaleźć się Poziom Aplikacji.

3. Istotność sprawozdania niefinansowego w zarządzaniu przedsiębiorstwem

W poniższym rozdziale zostały przedstawione praktyczne aspekty stosowania omówionych powyżej wytycznych oraz tworzenia raportów niefinansowych. W tym celu przeprowadzono analizę stosowanych form informacji niefinansowych przez polskie spółki giełdowe. Aby go osiągnąć przeanalizowano raporty szesnastu spółek giełdowych. Kryterium wybierania raportów było umieszczenie w wyszukiwarce internetowej słów kluczowych – „informacja niefinansowa”, „raport zintegrowany”, „komentarz zarządu”, „społeczna odpowiedzialność biznesu”, „zrównoważony rozwój”. Ponadto zaprezentowane zostały najważniejsze wnioski raportu upublicznionego w 2019 r. przez Ministerstwo Finansów dotyczącego oceny i zgodności raportów niefinansowych z wytycznymi unijnymi, uwag związanych z zawartością raportów oraz dobrych praktyk stosowanych przez przedsiębiorstwa.

3.1. Najpopularniejsze rodzaje raportów niefinansowych w praktyce polskich spółek giełdowych

W niniejszym podrozdziale zaprezentowano wyniki przeprowadzonej analizy dotyczącej publikowanych raportów niefinansowych przez polskie spółki giełdowe. W poniższej tabeli czytelnik może zobaczyć, jakie raporty są udostępnione przez wybrane do analizy spółki giełdowe oznaczone w tabeli nazwą indeksu na Warszawskiej Giełdzie Papierów Wartościowych.

Tabela 3.1 Rodzaje raportów publikowanych przez wybrane spółki indeksu WIG20 i WIG30 w 2019 r.

Spółka	Raport zintegrowany	Raport roczny skonsolidowany	Raport roczny jednostkowy	Komentarz zarządu - Sprawozdanie z	Raport społecznej odpowiedzialności	Ład korporacyjny	Raport zrównoważonego rozwoju	Inne
ALIOR	-	+	+	+	-	-	-	+
CCC	-	+	+	+	+	-	+	+
CDPROJEKT	-	+	+	+	-	+	-	+

CYFRPLSAT	-	+	+	+	+	-	-	+
DINOPL	-	+	+	+	-	-	-	-
JSW	-	+	+	+	+	+	-	+
KGHM	-	+	+	+	-	-	-	+
LOTOS	-	+	+	+	+	+	-	+
PGE	-	+	+	+	-	+	-	+
TAURON	+	+	+	+	+	+	+	+
PZU	-	+	+	+	-	-	-	+
ORANGEPL	+	+	+	+	-	+	-	+
LPP	+	+	+	+	-	+	-	+
MBANK	-	+	+	+	+	-	-	+
GRUPAAZOTY	-	+	+	+	+	+	+	+
PKPCARGO	+	+	+	+	-	-	+	+

Źródło: opracowanie własne

W badaniu porównano formy sporządzania raportów niefinansowych w 2019 r. Praktyka udostępniania informacji niefinansowych przez polskie spółki giełdowe pozwala wysunąć następujące wnioski:

Informacje niefinansowe dotyczące społecznej odpowiedzialności biznesu, ładu korporacyjnego w większości przypadków nie są przedstawiane jako odrębne raporty do pobrania, jak w przypadku skonsolidowanych czy też jednostkowych raportów rocznych. Niewiele spółek korzysta z opcji wydzielania poszczególnych rodzajów informacji niefinansowych jako oddzielnych raportów. W większości analizowanych przypadków są to informacje udostępniane w zakładkach strony internetowej lub jako element raportu rocznego np. POLSAT, KGHM, JSW, ALIOR.

Zobserwowana została widoczna tendencja zahamowania popularności tworzenia raportu zintegrowanego przez spółki. Niektóre z analizowanych firm tworzących raporty

zintegrowane jak np. KGHM, który udostępnia raporty zintegrowane od 2005 r. nie utworzył raportu zintegrowanego za rok 2019. Ostatnim raportem widocznym na stronie internetowej spółki to „Zrównoważony raport 2018”, który przedstawia te same założenia co w poprzednich raportach zintegrowanych, jednak sposób prezentacji danych jest odmienny niż w poprzednich raportach – występuje inny układ spisu treści. Należy jednak wspomnieć, że ilość spółek, tworząca raporty zintegrowane nie zmieniła się w 2019 r. a w roku 2018, tylko jedna z analizowanych spółek stworzyła raport zintegrowany. (JSW SA)

Warto także wspomnieć, że nie wszystkie spółki zdążyły na moment pisania pracy udostępnić jeszcze raporty zintegrowane. Większość spółek, które opublikowały raport w roku 2018 nie ma widocznych na swoich stronach internetowych raportów zintegrowanych za rok 2019. Wszystkie spółki giełdowe wcześniej udostępniające raport zintegrowany, mają widoczne raporty roczne, skonsolidowane, komentarz zarządu oraz raporty okresowe. Część spółek jak np. LPP nie udostępniły jeszcze swoich wszystkich raportów, jednak ujawniły przewidywany czas kiedy to nastąpi. Dla większości przypadków spółek nie można odnaleźć informacji, która podawałaby przewidywany czas udostępnienia raportu zintegrowanego, czy też czy w ogóle on powstanie. W przypadku niektórych podmiotów okres tworzenia oraz udostępnienia był bardzo długi, w przypadku spółki JSW⁵⁵ raport zintegrowany za rok 2018 został udostępniony w sierpniu 2019 roku.

Zastanawiającym jest fakt, że celem raportowania integrowanego miało być zmniejszenie ilości dokumentów publikowanych przez przedsiębiorstwa poprzez integrację danych. Jak widać z załączonej powyżej tabeli wcale taki stan rzeczy nie nastąpił. Niektóre spółki wciąż udostępniają kilkanaście, a wliczając raporty okresowe - kilkadziesiąt raportów rocznie. Przez to - strony internetowe spółek są nieprzejrzyste. Interesariusz otwierając stronę internetową większości spółek widzi bardzo dużą liczbę odnośników. Aby uzyskać pożądane informacje musi poświęcić dużą ilość czasu, żeby opanować nawigowanie po stronie. W przypadku kilku spółek np. nie dało wyszukać się raportu bezpośrednio przez stronę internetową spółki. Aby znaleźć raport zintegrowany, trzeba było wyszukać go w wyszukiwarce *Google* co może być uciążliwe podczas poszukiwań raportów.

Z przedstawionej powyżej tabeli gdzie widoczne są informacje dotyczące rodzajów udostępnianych raportów przez spółki można stwierdzić, że niewiele jest spółek, które udostępniły raport zintegrowany za rok 2019 r. Najnowszą spółką, która postanowiła stworzyć

⁵⁵*Jastrzębska Spółka Węglowa*

raport zintegrowany jest JSW. Należy jednak stwierdzić, że raportowanie niefinansowe jest obowiązkiem ustawowym dopiero od 2017 r.

Najpopularniejsze raporty za rok 2019 udostępnione do tej pory to zdecydowanie raporty roczne wraz z wersją skonsolidowaną jednak, i prawdopodobnie taka sytuacja pozostanie do końca tego roku, pomimo, że nie wszystkie raporty zintegrowane zostały udostępnione. Z przeprowadzonej analizy wynika, że raportowanie zintegrowane występuje tylko w kilku przeanalizowanych przez autora spółkach. Nie jest to powszechna praktyka stosowana przez polskie spółki giełdowe. Obecnie nic nie wskazuje na istotne zmiany dotyczącej raportowania przez spółki w przyszłości. Żadna z analizowanych spółek nie zdecydowała się na stworzenie swojego pierwszego raportu zintegrowanego. Tylko jedna ze spółek zdecydowała się w 2018 r. na ukazanie przybliżonych terminów ujawnień form raportowania. A jest nią Jastrzębska Spółka Węglowa. Taki stan rzeczy może wynikać z faktu, iż przygotowanie raportu zintegrowanego jest droгим przedsięwzięciem, wymagającym zaangażowania kapitału oraz ludzi, na co mogą pozwolić sobie tylko najwyżej notowane spółki. Inną przyczyną, może wynikać z obawy, że informacje niefinansowe zawarte w raporcie zintegrowanym mogą być istotne dla konkurencyjnych spółek, a także może wpłynąć na reakcję rynków finansowych i innych interesariuszy.

Zdecydowana większość analizowanych spółek bardzo chętnie dzieli się informacjami dotyczącymi społecznej odpowiedzialności biznesu oraz zrównoważonego rozwoju, jednak nie prezentują ich w formie raportu, lecz w większości przypadków jako informacje dostępne w zakładkach na stronie internetowej. Ponadto, można zauważyć, że raporty coraz częściej przyjmują formę interaktywną, zawierające linki bezpośrednio przenoszące do poszukiwanych informacji - szczególnie te zintegrowane, przez co wyróżniają się na tle innych zwykle dostępnych jako dokument w formacie PDF do pobrania.

3.2. Raport niefinansowy Grupy Orange Polska – analiza przypadku

W poniższym rozdziale zaprezentowano praktyczne aspekty raportowania polskich spółek giełdowych na przykładzie raportu zintegrowanego Orange Polska za 2019 rok. Spółka akcyjna Orange Polska powstała 4 grudnia 1991 roku. Obecnie jest ona notowana na giełdzie WIG 20.

W skład grupy Orange Polska wchodzi:

- Orange Retail
- TP Teltech
- Orange Szkolenia
- Telefony Podlaskie
- Fundacja Orange

Spółka prezentuje raporty roczne już od 2005 r.. Obecna forma raportowania w postaci raportów zintegrowanych występuje od roku 2016, w których spółka deklaruje, że tworzy raporty zgodnie ze standardami zaprezentowanymi przez IIRC oraz GRI. W momencie pisania pracy raport zintegrowany Grupy Orange Polska za rok 2019 dostępny jest tylko wyłącznie w języku angielskim. Przedsiębiorstwo nie poinformowało o dacie wydania wersji polskiej, jednak, poprzednie raporty ukazywały się w tejże, tak więc ukazanie się jej, jest kwestią czasu.

Tabela 3.2 Podstawowe informacje o raporcie integrowanym Orange Polska

Spółka	Orange Polska
Nazwa raportu	Integrated report 2019
Rok	2019
Liczba stron	188
Informacja finansowe	9 stron (s. 162-171)
Informacje niefinansowe	Struktura ramowa GRI G4
Odniesienie do ram raportowania zintegrowanego IIRC	Tak
Weryfikacja zewnętrzna (dane finansowe/dane pozafinansowe)	Tak/ Tak
Czy spółka wcześniej sporządzała zintegrowane raporty?	Tak

Źródło: opracowanie własne na podstawie : Raport zintegrowany spółki

Tabela 3.3 Zawartość Raportu Zintegrowanego Orange Polska za rok 2019

Spis treści	Strona
Wprowadzenie	4
• List prezesa zarządu	6
• O raporcie	7
Firma i nasi interesariusze	8
▪ O firmie	10
▪ Orange Polska 2019 w liczbach	12
▪ Nasi interesariusze	14
Model biznesu i tworzenie wartości	16
▪ Model biznesu	18
▪ Kluczowe kapitały	20
▪ Licencje i regulacje	24
▪ Sieci	26
▪ Produkty i usługi	30
▪ Sprzedaż i dystrybucja	31
▪ Obsługa klienta	32
▪ Kanały komunikacyjne z klientem	33
▪ Środowisko zewnętrzne	34
▪ Ekonomia	35
▪ Rynek telekomunikacyjny	36
▪ Główni konkurenci na rynku	38
▪ Łańcuch wartości	39
▪ Społeczność	40
▪ Prawa człowieka	41
▪ Środowisko	42
▪ Środowisko wewnętrzne	43
Strategia	44
▪ Pytania i odpowiedzi z Jeanem–Francois Flllacherem.	46
▪ Łączność – najlepsze dla mobilności	50
▪ Konwergencja – połączenie użycia mediów i telefonii domowników	51
▪ Najlepsze doświadczenia użytkowników i ewolucja naprzeciw digitalizacji	51
▪ Zwiększenie wydajności	52
▪ Odpowiedzialność	54
▪ Kluczowy cel finansowy – stabilność wzrostu przychodów i zysków	55
Wyniki	58
▪ Pytania i odpowiedzi z Maciejem Nowohońskim – CFO	60
▪ Koszty i wydatki	63
▪ Niepowiązane dane łączności dla użytkowników prywatnych oraz biznesowych	64 70
▪ Bezstresowe oraz przyjazne doświadczenie użytkownika	76
▪ Działalność w efektywny i odpowiedzialny sposób	78
▪ Zarządzanie wpływem na środowisko	82
▪ Zarządzanie wpływem na społeczeństwo	87
▪ Przegląd finansowy w 2019	93
Zarządzanie ryzykiem	98

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zarządzanie ryzykiem ▪ Narażenie na ryzyko 	100 102
Ład korporacyjny	110
<ul style="list-style-type: none"> • Struktura korporacyjna • Aktywność na giełdzie w 2019 • Aktywność zarządu w 2019 • Agenda zarządu 2019 • Działania komitetu audytu w 2019 • Komitet strategicznych czynności w 2019 • Polityka wynagrodzeń w 2019 • Działalność zarządu w 2019 	117 120 122 126 132 140 146 153
Wybrane dane finansowe	162
<ul style="list-style-type: none"> • Wybrane informacje Grupy Orange Polska za rok 2019 	164
Załączniki	172
<ul style="list-style-type: none"> • Tabela wskaźników GRI • Dane społeczne • Dane środowiskowe • Proces definiowania zawartości raportu • Trwałe cele rozwoju • Związek pomiędzy tematem strategicznym a wskaźnikami GRI • Metodologiczne informacje oraz wskaźniki niefinansowe 	174 179 182 184 185 185 186

Po wprowadzeniu, w którym znajduje się list prezesa, a także krótki opis, opisujący cele tworzenia raportu oraz streszczenie zawartości, następuje rozdział 1 raportu, gdzie można znaleźć podstawowe informacje uznane przez twórców za kluczowe takie jak zysk netto, ilość zatrudnionych pracowników, liczba działających wolontariuszy, przychody, struktura własnościowa, misja, wizja czy pozycja na rynku.

Tabela 3.4 Struktura organizacyjna i środowisko zewnętrzne w raporcie zintegrowanym (miejsce ujawnienia: Firma i jej interesariusze s.10, Wprowadzenie s.7)

Wytyczne	Charakterystyka	Raport zintegrowany
Misja	Zapewnienie polskim konsumentom i przedsiębiorstwom najlepszej jakości sieci dużych prędkości oraz bezkonkurencyjnego doświadczenia klienta. Ten cel osiągnąć jest poprzez opracowanie prostych i efektywnych usług cyfrowych, świadczonych w sieci mobilnej i światłowodowej – zapewniając klientom stały kontakt i umożliwiając im to, co dla nich ważne.	Firma i jej interesariusze s 10

Wizja	Zapewnienie mieszkańcom Polski najlepszą w swojej klasie jakość sieci i konwergentnych usług cyfrowych, dzięki wyjątkowemu połączeniu technologii mobilnej i szybkiej stacjonarnej technologii szerokopasmowej, szerokiej obecności na obszarze kraju, wykwalifikowanym pracownikom nastawionym na klientów oraz wartościom marki Orange. Orange chce być efektywnym, odpowiedzialnym społecznie i „ludzkim w środku” operatorem z wyboru dla Polaków – umożliwiając im to, co dla nich ważne.	Firma i jej interesariusze s.10
Kultura, etyka, wartości	Tworzenie wartości nie tylko w kategoriach finansowych, lecz również w innych aspektach, takich jak zaufanie, wizerunek, satysfakcja z pracy, lojalność klientów oraz dobre kontakty ze społecznościami lokalnymi. Zwiększenie samodzielności decyzyjnej pracowników oraz bardziej bezpośrednia i otwarta komunikacja	Wprowadzenie s.7
Struktura	Posiadaczem 50,67% akcji Orange Polska jest Orange S.A., jeden z wiodących operatorów telekomunikacyjnych w Europie. Reszta akcji znajduje się w posiadaniu akcjonariuszy giełdowych.	Firma i jej interesariusze s.10
Główne działania i rynki	Główne rynki, na których Orange Polska prowadzi działalność, są dojrzałe, a nawet nasycone. W związku z tym, Orange Polska musi się mierzyć z niezwykle silną konkurencją, która początkowo miała charakter przede wszystkim cenowy, natomiast obecnie koncentruje się na jakości zarówno dostarczanych produktów jak i obsługi klienta	Zarządzanie ryzykiem s.101
Pozycja na rynku	Grupa posiada największą infrastrukturę telekomunikacyjną w Polsce, świadcząc usługi głosowe i przesyłu danych w sieci stacjonarnej i komórkowej.	Firma i jej interesariusze s 10

	Źródłem sukcesu Orange Polska jest konkurencyjna oferta, prężne i aktywne struktury sprzedażowe oraz wysoka jakość obsługi klienta, wzmocnione przez rozbudowaną infrastrukturę i zmotywowaną kadrę pracowników.	
Łącuch wartości	Orange Polska jest największym dostawcą usług telekomunikacyjnych w Polsce, działającym we wszystkich segmentach rynku telekomunikacyjnego. Grupa posiada największą infrastrukturę telekomunikacyjną w Polsce, świadcząc usługi głosowe oraz przesyłu danych w sieci stacjonarnej i komórkowej.	Firma i jej interesariusze s.10

Źródło: http://orange-ir.pl/sites/default/files/2020/OPL_integrated_raport_2019_EN_final.pdf

W kolejnym rozdziale zatytułowanym – model biznesu i tworzenie wartości następuje pokazywanie informacji w postaci analizy sześciu kapitałów (finansowego, ludzkiego, produkcyjnego, intelektualnego, społecznego oraz naturalnego), które są fundamentem zaleceń opracowanych przez IIRC, a także jak poprzez kapitały tworzona jest wartość. W ramach każdego kapitału zawarto następujące treści: kapitał finansowy (dług i kapitały własne), kapitał naturalny (energia, częstotliwości), kapitał produkcyjny (infrastruktura sieciowa, systemy informatyczny, sieć sprzedaży), kapitał ludzki (pracownicy), kapitał intelektualny (innowacje, znajomość klientów i rynku), kapitał społeczny (relacje z partnerami biznesowymi, wpływ społeczny). Poszczególne rodzaje kapitałów i dane na ich temat przedstawiają tabele 3.5, 3.6 i 3.9

Tabela 3.5 Model biznesowy w raporcie zintegrowanym (miejsce ujawnienia: Model biznesu oraz tworzenie wartości s.18-23)

Wytyczne	Charakterystyka	Raport zintegrowany
Struktura modelu biznesowego	Orange wydziela model biznesu na kilka kluczowych struktur: <ul style="list-style-type: none"> • Licencje i regulacje • Obsługa klienta • Sieć • Sprzedaż i dystrybucja 	Model biznesu oraz tworzenie wartości s.18

Kapitał finansowy	Model biznesu oraz tworzenie wartości s.20
Kapitał ludzki	Model biznesu oraz tworzenie wartości s.22
Kapitał produkcyjny	Model biznesu oraz tworzenie wartości s.21
Kapitał intelektualny	Model biznesu oraz tworzenie wartości s.22
Kapitał naturalny	Model biznesu oraz tworzenie wartości s.20

Źródło: http://orange-ir.pl/sites/default/files/2020/OPL_integrated_raport_2019_EN_final.pdf

Tabela 3.6 Kluczowe dane na temat poszczególnych rodzajów kapitałów (miejsce ujawnienia:

Czynnik na wejściu	Charakterystyka	Kluczowe wielkości i transfery pieniężne
Kapitał finansowy	<ul style="list-style-type: none"> • Utrzymywana jest równowaga pomiędzy kapitałem własnym oraz obcym aby zachować bezpieczną strukturę bilansu i zdolność kredytową. • Największe potrzeby zaspokajane są przez akcjonariusza większościowego Orange S.A. • Całe zadłużenie wyrażone jest w walutach obcych a trzy czwarte długu oparte jest na stałej stopie procentowej. • Średnia zapadalność długu wynosi 3 lata. • Wypracowane wyniki finansowe oraz zobowiązania długo – krótkoterminowe 	<p>Aktywa ogółem : 24,340 mln PLN</p> <p>Kapitały własne: 10,564 mln PLN</p> <p>Przychody: 11,406 mln PLN</p> <p>Zysk netto: 91 mln PLN</p>
Kapitał naturalny	<p>Częstotliwości</p> <p>Licencja na użytkowanie pasm 800 MHz, 900 MHz, 1800 MHz, 2100 MHz i 2600 MHz. Są to rzadkie elementy kapitału naturalnego niezbędne dla prowadzenia usług telekomunikacyjnych.</p>	<p>Łączna wartość bilansowa licencji na użytkowanie pasm na wszystkich częstotliwościach: 3,010 mln PLN</p>

<p>Kapitał produkcyjny</p>	<p>Kluczowe elementy kapitału Orange Polska to:</p> <ul style="list-style-type: none"> infrastruktura sieciowa tj. sieci mobilne i stacjonarne, platformy usługowe oraz systemy informatyczne stanowią podstawę dla produktów i usług, oprogramowanie: wewnętrzne systemy informatyczne umożliwiają zarządzanie procesami, przetwarzanie informacji o klientach oraz dostarczanie produktów i usług. punkty sprzedaży, tradycyjne salony sprzedaży, telesprzedaż, sprzedaż bezpośrednią oraz kanały alternatywne i internetowe <p>731 punktów sprzedaży rozmieszczonych na terenie całego kraju, w tym 23 salony Smart Store. 155 punktów sprzedaży jest przystosowanych do potrzeb klientów z niepełnosprawnością.</p>	<p>Aktywa trwałe: 20, 847 mln PLN</p> <p>Rzeczowe aktywa trwałe: 10,738 mln PLN</p>
<p>Kapitał ludzki</p>	<ul style="list-style-type: none"> Jest to 12 tys. zatrudnionych pracowników – sprzedawców w punktach, inżynierów zajmujących się rozwojem technologii Zapewnienie wszystkim pracownikom równych szans oraz pomoc w rozwoju umiejętności. Nastawienie na zróżnicowanie aby jak najlepiej poznać klientów. Innowacyjność wśród pracowników ma stymulować program Oz, który opiera się na czterech filarach: nieustanna poprawa, ściana pomysłów, innowacyjne wyzwania i studio 	<p>Zatrudnieni w Orange Polska: 12 376 osób</p> <p>Przeciętne wynagrodzenie na poziomie: 7,423 tys zł.</p>

	<p>przedsiębiorczości. Program pozwala każdemu pracownikowi Orange Polska wyrazić siebie w przydatny sposób, otrzymać wsparcie w rozwijaniu pomysłów oraz zyskać uznanie ze strony spółki i kolegów.</p>	
Kapitał intelektualny	<ul style="list-style-type: none"> • Stworzenie Orange Labs – międzynarodowej sieci, w której skład wchodzi kilkanaście ośrodków badawczych oraz laboratoriów naukowo-rozwojowych. 	<p>Godziny szkoleń: 304 tys godzin</p> <p>Wartość księgową wartości niematerialnych i prawnych: 4,545 mln PLN</p>
Kapitał społeczny	<ul style="list-style-type: none"> • Silna marka w Europie, która wykorzystywana jest do pomocy ludziom. • Fundacja Orange poprzez swoje projekty zachęca do zdobywania wiedzy, udziału w kulturze oraz budowania społeczności przy umiejętnym wykorzystaniu Internetu i technologii cyfrowych. Upowszechnianie tej wiedzy nie tylko przyczynia się do poprawy jakości życia, służąc ogółowi społeczeństwa, ale ma także długofalowo korzystny wpływ na rozwój naszej działalności. 	<p>Godziny szkoleń z zakresu praw człowieka oraz etyki dla partnerów oraz dla pracowników: 27 tys. godzin.</p>

Źródło: http://orange-ir.pl/sites/default/files/2020/OPL_integrated_raport_2019_EN_final.pdf

Poza klasycznym podziałem na kapitały, Orange prezentuje w raporcie strategię działania. Na początku, prezes spółki odpowiada na najczęściej zadawane pytania przez interesariuszy na temat działań strategicznych przedsiębiorstwa. Następnie, przedstawione są główne cele, do których dąży Orange.

Tabela 3.7 Strategia i alokacja zasobów w raporcie zintegrowanym (miejsce ujawnienia: Strategia s.41-48)

Wytyczne	Charakterystyka	Raport zintegrowany
Strategia długoterminowa	<p>Strategia Orange.one – nowe podejście do tworzenia wartości poprzez odpowiedzialne podejście do kwestii ekologicznych i społecznych.</p> <p>Strategia długofalowa jest skoncentrowana na realizacji poniższych celów:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jakość sieci • Poprawa jakości doświadczenia klienta • Konwergencja • Wzrost efektywności Odpowiedzialność w działaniu 	Strategia s.48
Strategia krótkoterminowa	<ul style="list-style-type: none"> • Działania na rzecz uproszczenia procesów i zwiększenia efektywności. • W Polsce utrzymuje się bardzo korzystna sytuacja gospodarcza: rekordowo niskie bezrobocie, rosnący dochód rozporządzalny oraz duża otwartość klientów na nowe technologie. Firma chce wykorzystać te trendy w strategii krótkoterminowej. 	Strategia s. 41

Strategia CSR	<ul style="list-style-type: none"> Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu co wiąże się z zapewnieniem dostępu do technologii osobom młodym w miastach oraz we wsiach. Realizacją tych celów zajmuje się wewnętrzny organ – fundacja Orange. 	Model biznesu oraz tworzenie wartości s.23
----------------------	---	--

Źródło: http://orange-ir.pl/sites/default/files/2020/OPL_integrated_raport_2019_EN_final.pdf

Polityka ryzyka to element, któremu poświęcono znacznie więcej stron, niż w raporcie z poprzedniego roku. Spółka przedstawia proces zarządzania ryzykiem i wskazuje na zgodność ze standardami ISO 27005. Sam podział ryzyka został znacznie bardziej rozbudowany w stosunku do tych prezentowanych w raportach w latach poprzednich, jednak wciąż nie są to dane uporządkowane w odpowiedni sposób zgodny z wytycznymi proponowanymi przez IIRC.

Tabela 3.8 Ryzyka i szanse w raporcie zintegrowanym (miejsce ujawnień: Zarządzanie ryzykiem s. 99-109)

	Charakterystyka	Raport zintegrowany
Kontrola wewnętrzna i zarządzanie ryzykiem przy sporządzaniu sprawozdań finansowych	<p>W grupie Orange Polska funkcjonuje system zarządzania ryzykiem, która pozwala na ocenę, identyfikację oraz zarządzanie czynnikami ryzyka .</p> <p>System powstał w oparciu o normę ISO 31000:2009.</p>	Zarządzanie ryzykiem s.100
System zintegrowanego zarządzania ryzykiem korporacyjnym	Proces zarządzania ryzykiem opiera się na czterech wewnętrznych procesach wspomaganych konsultacjami oraz komunikacją a mianowicie:	Zarządzanie ryzykiem s. 101

	<ul style="list-style-type: none"> • Identyfikacja, analiza oraz ocena • Działania zapobiegawcze • Rejestracja i aktualizacja • Monitorowanie i przegląd 	
--	--	--

Źródło: http://orange-ir.pl/sites/default/files/2020/OPL_integrated_raport_2019_EN_final.pdf

Tabela 3.9 Ryzyka i szanse w przekroju poszczególnych kapitałów (miejsce ujawnień: Zarządzanie ryzykiem s. 99-109)

Czynniki na wejściu	Zarządzanie ryzykiem a kapitały
Kapitał finansowy	<ul style="list-style-type: none"> • wzrost stóp procentowych, • osłabienie kursu rodzimej waluty • korekty finansowe w ramach POPC, • obniżki stawki za zakańczanie połączeń w sieci stacjonarnej (FTR), • ryzyko nie uzyskania zwrotu z inwestycji a w związku z tym utrata części udziałów na rynku • spadek zainteresowania mobilnymi usługami telekomunikacyjnymi,
Kapitał ludzki	<ul style="list-style-type: none"> • straty wizerunkowe i finansowe na skutek udziału pracowników lub partnerów Orange Polska w działaniach o charakterze korupcyjnym.
Kapitał produkcyjny	<ul style="list-style-type: none"> • marginalizacja sieci operatorów poprzez upowszechnienie standardu eSIM • trudności inwestycyjne i zwiększone koszty związane z instalowaniem stacji bazowych i innych urządzeń bezprzewodowych. • zwiększona konkurencja i presja na coraz lepsze usługi oraz obniżkę cen
Kapitał intelektualny	<ul style="list-style-type: none"> • awaryjne działania w związku z możliwymi nowymi rodzajami oszustw związanymi z nowymi technologiami • ryzyko wystąpienia niepożądanego udostępnienia informacji o klientach

Kapitał społeczny	<ul style="list-style-type: none"> • niekorzystny wpływ pól elektromagnetycznych na zdrowie ludzi, • postępowania UOKiK i Komisji Europejskiej w sprawie współdzielenia sieci, • wzrost obciążeń podatkowych w wyniku zmian w prawie, • ryzyko związane z pozyskaniem nowych pasm na potrzeby świadczenia zaawansowanych usług telekomunikacyjnych (w tym 5G),
Kapitał naturalny	<ul style="list-style-type: none"> • wzrost opłat za używanie gruntu stron trzecich na potrzeby budowy i utrzymania infrastruktury Orange Polska, • oddziaływanie pól elektromagnetycznych • niekorzystne konsekwencje dla Orange Polska związane z koronawirusem COVID-19

Źródło: http://orange-ir.pl/sites/default/files/2020/OPL_integrated_raport_2019_EN_final.pdf

Jednym z ostatnich rozdziałów raportu można zobaczyć wybrane dane finansowe takie jak. Skonsolidowany rachunek zysków i strat, skrócony bilans, skonsolidowany rachunek przepływów pieniężnych oraz wskaźniki pomiaru dokonania takie jak EBITDA dług finansowy.

Tabela 3.10 Ujawnienia na temat osiągnięć w raporcie zintegrowanym (miejsce ujawnienia: Wybrane dane finansowe s. 163- 172)

Wytyczne	Charakterystyka	Raport zintegrowany
Wyniki	Przychody ogółem: 11,406 mln PLN Skorygowana EBITDA 3,006 mln PLN Zysk netto w skonsolidowanym rachunku zysków i strat: 91 mln PLN Skorygowane organiczne przepływy pieniężne – 737 mln PLN Skorygowane nakłady inwestycyjne 2,140 mln PLN	Wybrane dane finansowe s.163- 172

	<p>Dług finansowy netto 6,087 mln PLN</p> <p>Aktywa ogółem 24,340 mln PLN</p> <p>Podatek dochodowy 18 mln PLN</p> <p>Liczba zatrudnionych: 12,376 osób.</p>	
Przychody z działalności operacyjnej	10.646 mln PLN	Wybrane dane finansowe s. 163- 172
Zysk ze sprzedaży	88 mln PLN	Wybrane dane finansowe s. 163- 172
Pozostałe przychody	283 mln PLN	Wybrane dane finansowe s. 163- 172
Przychody finansowe	24 mln PLN	Wybrane dane finansowe s. 163- 172

Zródło: http://orange-ir.pl/sites/default/files/2020/OPL_integrated_raport_2019_EN_final.pdf

Tabela 3.11 Osiągnięcia spółki Orange Polska w przekroju kapitałów

Czynniki na wejściu	Interesariusze i formy dialogu
Kapitał finansowy	<ul style="list-style-type: none"> • Zabieganie o inwestorów i środowisko finansowe, przekazując przejrzyste informacje o wynikach oraz włączanie się w bezpośredni dialog. • Transparentność tego procesu zapewnia Regulamin Przeprowadzenia Procesu Zakupowego. Dokument ten zawiera procedury zakupowe, które określają zasady wyłaniania dostawców, zawierania umów i poufności informacji, a także zwraca uwagę na zagadnienie konfliktu interesów.
Kapitał produkcyjny	<ul style="list-style-type: none"> • W ciągu ostatnich dziesięciu lat, zainwestowano ponad 25 mld zł w majątek trwały. • Korzystanie z szeregu platform usługowych, łączących zasoby sieciowe i informatyczne, które stanowią podstawę do oferowania wielu kluczowych produktów. • Dotarcie do klientów i sprzedaż produktów poprzez wielorakie kanały dystrybucji: tradycyjne salony sprzedaży, telesprzedaż

Kapitał ludzki	<ul style="list-style-type: none"> • Budowanie zaufania i lojalności klientów i dostarczanie im tego, czego chcą, ma podstawowe znaczenie dla zagwarantowania stabilności w warunkach narastającej konkurencji w branży telekomunikacyjnej.
Kapitał intelektualny	<ul style="list-style-type: none"> • Przedsiębiorstwo cechuje model otwartych innowacji. Dzięki temu swój wpływ społeczny zaznaczany jest nie tylko poprzez bezpośrednie oddziaływanie innowacji na życie ludzi czy społeczności, lecz także poprzez transfer wiedzy do podmiotów, z którymi współpracujemy • Zachęcanie pracowników do samodzielnego tworzenia innowacji i wdrażania pomysłów, które mogą poprawić zarówno doświadczenie klientów jak i pracowników.
Kapitał społeczny	<ul style="list-style-type: none"> • Relacje z partnerami branżowymi i społecznymi. Oparcie na transparentnych oraz długofalowych relacjach • Współpraca z dostawcami rynku globalnego oraz lokalnego. • Konkurencyjna i otwarta polityka zakupowa Opracowanie strategii społecznej odpowiedzialności biznesu • Dialog społeczny dotyczący pracowników w związkach zawodowych oraz pracowników objętych PUZP
Kapitał naturalny	<ul style="list-style-type: none"> • Energia: • Oszczędność energii poprzez wymienianie starszych urządzeń na nowsze zużywające mniej prądu • Monitorowanie emisji dwutlenku węgla oraz zużycia energii

Źródło: http://orange-ir.pl/sites/default/files/2020/OPL_integrated_raport_2019_EN_final.pdf

Kolejnym rozdziałem raportu niefinansowego są także załączniki. W rozdziale tym można znaleźć wykorzystane wskaźniki w raporcie, wraz z odnośnikami do stron w dokumencie proponowane przez GRI, proces definiowania treści raportu, w którym przedstawionych jest kilkanaście metody pozyskiwania danych wraz ze zdefiniowanymi obszarami strategii CSR, powiązania pomiędzy strategicznymi obszarami a wskaźnikami GRI,

noty metodologiczne, które dotyczą precyzyjnego określenia sposobu pozyskiwania danych na temat kluczowych obszarów prezentowanych w raporcie takich jak: dane dotyczące zatrudnienia, liczba wypadków przy pracy, zużycie energii oraz paliwa. Ponadto, w rozdziale tym, występuje także słownik pojęć specjalistycznych, który rozwija wszystkie skróty użyte w raporcie.

Podsumowując, treść i układ raportu są zgodne z zaleceniami Międzynarodowej Rady Raportowania Zintegrowanego (IIRC), wytycznych Global Reporting Initiative, normie ISO 26000 oraz Zasadach Global Compact, takie jak model biznesu, kapitały, szanse i ryzyka, proces tworzenia wartości, zarządzanie ryzykiem czy perspektywy. Uwzględniono także aktualne kierunki ustawodawstwa Unii Europejskiej w zakresie publikowania informacji pozafinansowych oraz dotyczących różnorodności. W raporcie zawarto również odniesienia do Celów Zrównoważonego Rozwoju. Należy jednak stwierdzić, że sposób w jaki dane są prezentowane – ich jakość oraz dokładność jest bardzo odmienny, w zależności od obszaru. Informacje dotyczące tych samych kategorii są pokazywane w kilku miejscach raportu, co jest nieprzejrzyste. Informacje w raporcie bardzo często odwołują się do problematyki związanej z odpowiedzialnością społeczną, środowiskową oraz ekonomiczną, co jest podstawowym elementem standardów GRI, jednak niezbyt wyraźnie określone są powiązania pomiędzy elementami modelu biznesu i kreowania wartości.

3.3. Praktyka raportowania niefinansowego w Polsce – analiza raportu rządowego „Raportowanie informacji niefinansowych – Raport Ministerstwa Finansów 2019”

Zgodnie z przepisami unijnymi wprowadzonymi w 2017 r. spółki na warszawskiej giełdzie są objęte obowiązkiem udostępniania informacji niefinansowych. W związku z tym Ministerstwo Finansów opublikowało w 2019 r. raport⁵⁶ pt. „Raportowanie informacji niefinansowych za 2017 rok zgodnie z ustawą o rachunkowości – pierwsze doświadczenia i dobre praktyki”, którego celem była ocena tworzonych przez przedsiębiorstwa raportów, wskazania dobrych praktyk, które w przyszłości pomogłyby tworzyć coraz lepsze raporty w przyszłości, a zatem poprawić jakość prezentowanych informacji niefinansowych.

⁵⁶ <https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/raportowanie-spoeczne> [dostęp: 10.05.2020]

Raportowanie niefinansowe spółek giełdowych na szeroką skalę rozpoczęło się w roku 2017 r. Dlatego warto sprawdzić jak polskie spółki giełdowe poradziły sobie z obowiązkiem udostępniania informacji niefinansowych.

- **Wsparcie rządowe w procesie kreowania informacji niefinansowej**

Ministerstwo pomaga spółkom w kreowaniu informacji niefinansowych. Na oficjalnej rządowej stronie zawartych jest kilkanaście dokumentów dotyczących tworzenia raportowania niefinansowego:

- Raportowanie informacji niefinansowych - Raport Ministerstwa Finansów 2019
- Dyrektywa 2014/95/UE
- Nowelizacja ustawy o rachunkowości 2017
- Wytyczne Komisji Europejskiej dotyczące sprawozdawczości niefinansowej
- Wytyczne KE dot. sprawozdawczości niefinansowej - informacje klimatyczne
- GRI G4 Podręcznik stosowania wytycznych dot. raportowania
- GRI G4 Zasady raportowania i wskaźniki
- Raportowanie Zintegrowane Poradnik 2013
- Raportowanie niefinansowe - Poradnik dla raportujących 2017
- Ramy Sprawozdawczości Wytyczne ONZ dotyczące biznesu i praw człowieka

Dokumentacja zawarta na stronie jest stale aktualizowana o najnowsze dostępne pomoce. Zainteresowani mogą także zobaczyć, kiedy nastąpiła ostatnia aktualizacja na stronie. Poza udostępnionymi dokumentami z odnośnikami, omówione są także najważniejsze pojęcia związane z raportowaniem niefinansowym jak: „GRI”, „Raportowanie zintegrowane” czy „Poradnik dla raportujących.” - przydatne do zrozumienia raportowania niefinansowego. Są one skierowane głównie do interesariuszy szukających informacji. Dzięki tym informacjom mogą oni zapoznać się z przepisami i zobaczyć czy raporty zostały stworzone zgodnie z obowiązującymi zasadami.

Wartym omówienia, jest udostępniony przez stronę rządową wcześniej wspomniany raport. Na wstępie ważnym jest zaznaczenie, że omawiany raport nie zawiera żadnych wytycznych, mających na celu jaką politykę zastosować w danym obszarze oraz jakie dokumenty powinny to uwiarygodniać. Dyrektywa oraz ustawa o rachunkowości, także nie zobowiązuje spółek do tworzenia polityk w jeden konkretny sposób. Z przepisów jedynie wynika aby spółki raportowały w sposób rzetelny - czy oraz jaką politykę stosują.

Prawo międzynarodowe oraz unijne na pewno ciągle będzie się zmieniać, dlatego ważne jest aby spółki, które już są zobowiązane do raportowania niefinansowego mogły stanowić dobry przykład dla spółek, których być może obowiązek raportowania czeka w przyszłości

Raport może także okazać się pomocny użytkownikom raportów niefinansowych aby mogli dowiedzieć się jakich ujawnianych informacji należy oczekiwać w raportach niefinansowych, który powinien spełniać wymogi prawne: polskie oraz międzynarodowe. Nieustannie one ewoluują, dlatego istotne jest aby największe polskie spółki mające potencjał na rynku potrafiły stosować dobre praktyki i stać się konkurencyjne dla spółek międzynarodowych.

- **Analiza raportów niefinansowych spółek giełdowych od 2017r.**

Wnioski z zaprezentowanego raportu wskazują, że spółki w większości przypadków dostosowały się do przepisów ustanowionych w 2017r. Nowelizacja ustawy o rachunkowości z 2017 r⁵⁷, określa. przepisy w dość ogólny sposób. Pozwala to na elastyczność w udostępnianiu informacji niefinansowych, jednak wymaga dużego zaangażowania przy praktycznym zastosowaniu tych wymogów.

Należy jednak nadmienić, że nie wszystkie praktyczne aspekty stosowane przez zagraniczne spółki udało się zawrzeć podczas tworzenia pierwszych raportów. Niektóre kwestie praktyczne zwłaszcza dużych i rozbudowanych spółek kapitałowych, w których trudniej wprowadza się daną politykę są prezentowane w sposób błędny, ponieważ występuje np. brak wskaźników pomimo wdrożenia polityki przeciw działaniu korupcji. Może to wynikać z braku lub trudności w gromadzeniu rzetelnych danych od wszystkich spółek znajdujących się

⁵⁷ Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości, Dz.U. z 1994 r. Nr 121; poz. 591 z późn. zm., tekst ujednolicony opracowany na podstawie Dz.U. z 2009 r. Nr 152, poz. 1223, Nr 157, poz. 1241, Nr 165, poz. 1316, z 2010 r. Nr 47, poz. 278.

w grupie lub niechęci członków grupy kapitałowej do publikowania tego rodzaju danych np. braku znalezionych przypadków dyskryminacji (obszar praw człowieka i pracowniczy).

Na pewno należy zaznaczyć, że bardzo dobrym efektem przeprowadzonej analizy jest przedstawienie wielu dobrych praktyk i adnotowanie ich przy każdym istotnym zagadnieniu pojawiającym się w ustawie, w tym także wielu, które nie są regulowane dyrektywą a co za tym idzie ustawą.

Coraz więcej raportów niefinansowych zaczęto udostępniać w formie odrębnego sprawozdania (73 przypadki), niż jak miało do momentu nowelizacji ustawy miejsce, w formie oświadczenia w ramach sprawozdania z działalności (50 przypadków). Odrębne sprawozdania przybierały różne nazwy jak zostało wskazane we wcześniejszych analizach np. Sprawozdanie na temat informacji niefinansowych, takie jak raport CSR, raport społecznej odpowiedzialności, ład korporacyjny. Należy nadmienić, że w niektórych przypadkach tworzący raport nadawali mu nazwę „oświadczenie” w przypadku tworzenia oddzielnego sprawozdania oraz odwrotnie, gdy „sprawozdaniem” określano dokumenty, które miały pełnić rolę oświadczenia dotyczącego informacji niefinansowej. Bardzo dobrą praktyką stosowaną przez przedsiębiorstwa jest pokazywanie podstawy prawnej sporządzania informacji niefinansowej. Zdarzyło się jednak w niektórych przypadkach łącznych oświadczeń/sprawozdań niefinansowych, że jako podstawę prawną podano tylko art. 55 Ust.2b UoR⁵⁸ mimo, że jednostka była objęta także obowiązkiem z art. 49b ust. 1 UoR, co oznacza, że powinna ona sporządzić raport zarówno jednostkowy jak i całej grupy kapitałowej. Jest to ważne, gdyż czytelnik raportów powinien zostać w przejrzysty sposób poinformowany, jak dany raport niefinansowy jest sporządzany. Kwestia ta jest to o tyle istotna, żeby np. w prawidłowy sposób określić czy wskaźniki użyte do informowania o efektywności danych dotyczą całej grupy kapitałowej czy tylko pojedynczej jednostki.

W przypadku opisu modelu biznesowego, jednostki nie wykazały żadnych nieścisłości w stosunku do przepisów zawartych w ustawie. Ponadto dobrą praktyką stosowaną przez przedsiębiorstwa były opisy informacji o łańcuchu dostaw, co często skutkowało także zawarciem opisu ryzyka.

⁵⁸ art. 49b ust. 2 pkt 2 Ustawy o Rachunkowości

- **Błędy podczas tworzenia wskaźników**

Ministerstwo wskazuje na istotne błędy w związku z przedstawianiem kluczowych wskaźników niefinansowych. W wielu wytycznych wskazywane jest aby udostępniane wskaźniki były te, które są uznawane przez jednostkę za kluczowe, tj. brane pod uwagę w celu podejmowania kluczowych decyzji strategicznych oraz operacyjnych. Po dogłębnej analizie okazało się, że mniej niż połowa przedsiębiorstw udostępnia wskaźniki zgodnie z wytycznymi. Ministerstwo Finansów wskazuje, że jedną z prawdopodobnych przyczyn takiego stanu rzeczy jest fakt, że w wielu stosowanych przez przedsiębiorstwa wytycznych (standardy GRI, SIN, Wytyczne JE ws. raportowania niefinansowego), zawarta jest nazwa „kluczowe niefinansowe wskaźniki efektywności” do wszystkich mierników wpływu we wszystkich obszarach. Te wskaźniki powinny być udostępnione ze względu na inny obowiązek, a mianowicie⁵⁹, jako rezultat polityki lub wpływ jednostki na dany obszar.

Jednak wskaźniki wybrane uznaniowo przez zarząd, które występują jako kluczowe powinny być udostępniane ze względu na podstawę prawną. Różnica między danymi grupami wskaźników polega na tym, że te, które powinny być udostępniane w związku z ustawą⁶⁰ to wskaźniki nie mające bezpośredniego związku z żadnym z pięciu obszarów wymienionych w UoR np. liczba awarii, zwiększenie mocy wytwarzanego prądu).

- **Raportowanie polityk przedsiębiorstw**

Opis polityk jednostki grupy w danym obszarze został ujawniony zdaniem ministerstwa najlepiej w obszarze pracowniczym, najgorzej w obszarze społecznym oraz praw człowieka. Nie jest to problem pojedynczych jednostek. Ponadto, niepokojącym jest, że spółki w przypadku braku zawarcia informacji dotyczącej polityki danego obszaru nie zawierają informacji dlaczego te nie zostały zawarte, czyli nie spełniają obowiązku z art. 49b ust 5 UoR. Widoczne są także niedostatki w przypadku prezentowania efektów stosowania danych polityk w raporcie. Występuje taka sama sytuacja jak w przypadku poprzednim – brak informacji o powodach nieujawnień. Rezultaty zostały udostępnione w przypadku obszaru pracowniczego najczęściej, a w przypadku obszaru praw człowieka 43% przedsiębiorstw nie podało odpowiednich danych.

⁵⁹ art. 49b. ust 2 pkt 3 Ustawy o Rachunkowości

⁶⁰ art. 49b ust. 2 pkt 2 Ustawy o Rachunkowości

Procedury należytej staranności, wymagane tylko w przypadku ich stosowania w ramach określonej polityki zostały ujawnione w prawie 50% przypadków

Ministerstwo przeprowadziło pewnie wnioski i proponuje tworzącym raporty oraz ich użytkownikom jakie zmiany powinny zostać wprowadzone w kwestiach ujawnień informacji dotyczących polityk, aby poziom raportów był coraz wyższy w kolejnych latach.

Aby przedsiębiorstwa w lepszy sposób komunikowały się w kwestiach dotyczących opisu swoich polityk, powinny zostać zawarte cele tychże. W ten sposób opis polityk będzie bardziej spójny, przez co efekty wdrażanych polityk w bardziej przejrzysty sposób mogłyby być porównywane z założeniami stawianymi na początku roku. Przez to polityka staje się bardziej wiarygodna w odbiorze przez użytkowników raportów niefinansowych.

Kolejna sugestią dotyczącą raportowania informacji dotyczącej polityk jest zawarcie informacji dotyczących od kiedy polityka w danym obszarze obowiązuje. Następnie istotną uwagą wartą zawarcia są dane dotyczące tego czy polityka obowiązuje w całej grupie czy tylko w pojedynczej jednostce, zwłaszcza, że wiąże się to z danymi służącymi do tworzenia mierników.

Za pozytywną praktykę ponadto wskazano, w przypadku rozbieżności danych pokazywanych przez pojedyncze jednostki grupy kapitałowej, że aktualizują one swoją politykę tak, aby była spójna dla wszystkich jednostek w grupie.

- **Ryzyko jako element informacji niefinansowej spółek**

Polityka ryzyka w pięciu obszarach wymienionych w ustawie polityka jest udostępniana przez zdecydowaną większość badanych (105 ze 116 spółek).

Dobrą praktyką zauważoną przez Ministerstwo Finansów, jest uznaniowy opis prawdopodobieństw wystąpienia poszczególnych ryzyk. Tego typu ujawnienia wykazało 20 spółek w swoich raportach.

Krytyczne uwagi odnoszą się do wielu kwestii:

- Podawana jest informacja, że ryzyka są oceniane w skali 1–5 , ale nie zostają podane aktualne oceny poziomów ryzyka.

- W raporcie zawarta jest lista ryzyk zidentyfikowanych dla grupy. Ryzyka są wyliczone, a brakuje ich dokładnego opisu. Nie jest podawana informacja jak grupa podchodzi do identyfikowania ryzyka, jak jest on mierzone i jak oceniane prawdopodobieństwo ich wystąpienia. Przy ujawnionych ryzykach jednostki nie oceniają jego poziomu.
- Opiswane przez przedsiębiorstwa ryzyka w obszarze społecznym sprowadzają się pokazania ryzyka operacyjnego w zakresie obsługi klientów. Nie występuje identyfikacja w istocie faktycznych ryzyk społecznych. Natomiast określenie ryzyka w obszarze pracowniczym sprowadzono tylko do ujawnienia ryzyka BHP.

- **Standardy raportowania niefinansowego**

Bardzo dobrze przedsiębiorstwa poradziły sobie z obowiązkiem ustawowym, dotyczącym ujawniania standardów, z których te korzystały podczas sporządzania raportu niefinansowego. Jedynie 7 przedsiębiorstw nie zaprezentowało takich informacji. Poprawy wymaga jedynie bardziej dokładnie opisywanie o zastosowanych konkretnych standardach, które mają już kolejne wersje. (np. ” GRI G4” zamiast „GRI”). Ponadto przedsiębiorstwa nie tylko informują o wykorzystywanych standardach ale także informują o wprowadzaniu własnych zasad informowania. W raportach niefinansowych powinna pojawić się informacja w jakim dokumencie/oświadczeniu jednostki znajdują się te zasady. Niestety, jedenaście przypadków, które zastosowało własne zasady kreowania informacji niefinansowej tzn. nie użyło żadnych zewnętrznych standardów przy tworzeniu raportów nie wskazało nigdzie adnotacji tudzież nie udostępniło zasad którymi dana jednostka posługiwała się przy tworzeniu raportu.

W ramach udostępniania mierników czy też wskaźników najlepiej zdaniem Ministerstwa okazywane są dane na temat obszarów pracowniczego oraz środowiskowego, a najmniej na temat obszaru poświęconego prawom człowieka. Co pozytywne, nie stwierdzono żadnego przypadku, który byłby ewidentną chęcią poprawy wskaźników poprzez włączenie danych do ich pomiarów którejs z jednostek spoza grupy np. jednostek stowarzyszonych.

Bardzo dużo jednostek w bardzo wyraźny i szczegółowy sposób opisało sposób prowadzenia dialogu z interesariuszami. Z reguły przedsiębiorstwa podawały konkretne standardy, które zostały użyte.

- **Weryfikacja raportów niefinansowych**

Ustawa o rachunkowości nie przewiduje obecnie audytu raportów niefinansowych. Pomimo to, w siedmiu przypadkach jednostki zakomunikowały, że raporty zostały dobrowolnie poddane weryfikacji, w trzech przypadkach przez podmiot zewnętrzny oraz w czterech przypadkach wewnątrz w ramach jednostki.

Analiza pozwoliła także na uzyskanie informacji dotyczących ogólnej oceny raportu przez danego eksperta. Pod kątem informacji oceny raportów są w dużym stopniu pozytywne. Prawie połowa przedsiębiorstw poddanych audytowi uzyskała jedną z dwóch najwyższych ocen. Gorzej została oceniona przejrzystość raportów. Istotne jest, że zdarzały się też przypadki raportów przejrzystych, jednak miały one niską wartość informacyjną, z powodu zbyt ogólnego prezentowania informacji, lub wybiórczego ich potraktowania.

3.4. Wady i zalety informacji niefinansowej

Tworzenie raportów niefinansowych ma istotny wpływ na postrzeganie wizerunku, kondycji rentowności, płynności a także wielu innych elementów przedsiębiorstwa. Ważne, aby tworzący raport mieli świadomość, jaki rodzaj udostępnianych przez nich informacji może mieć negatywny bądź pozytywny wpływ na dalsze funkcjonowanie na rynku. Raportowanie niefinansowe jest obowiązkowe, jednak wciąż pojawiają się problemy, dylematy oraz szanse związane z udostępnianiem tego typu zawartości.

Tabela 3.12 Wady i zalety informacji niefinansowej

Wady	Zalety
<ul style="list-style-type: none"> • Dogłębne wyjaśnienie danych finansowych zawartych w sprawozdaniu finansowym 	<ul style="list-style-type: none"> • Coraz większy zakres informacji do udostępnienia co ogranicza przejrzystość odczytu przez użytkowników • Brak możliwości kontroli sprawozdawczości niefinansowej,

<ul style="list-style-type: none"> • Swoboda w wyborze standardów, ogranicza przejrzystość i porównywalność • Ustalenie strategii i modelu biznesowego organizacji w sposób szerszy niż w odniesieniu do wielkości finansowych • Lepsza identyfikacja i ograniczenie ryzyka • Możliwość poznania spojrzenia „zarządzających” na organizację i łatwiejsze określenie kierunku zmian • Obawy jednostki o utratę pozycji konkurencyjnej (przez na przykład ujawnienie modelu biznesu) • Reakcja rynków na udostępnione dane finansowe • Stworzenie odpowiednich baz danych tylko po to aby zaprezentować odpowiednie elementy raportu niefinansowego 	<p>co sprawia, że jest ona postrzegana niewiarygodnie i niekompletne</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dowolność formatu oraz rodzajów prezentacji informacji niefinansowej utrudnia porównywalność raportów niefinansowych • Kilka definicji raportowania niefinansowego co utrudnia właściwe pojmowanie • Brak jednolitego standardu obowiązującego dla wszystkich przedsiębiorstw międzynarodowo • Czasochłonny proces analizy dużej ilości informacji • <i>Greenwashing</i>- świadome wprowadzanie przez interesariuszy w błąd na temat działań lub produktów, które są niekorzystne dla środowiska.
---	--

Zródło: opracowanie własne

4. Badania empiryczne – istotność zawartości raportów niefinansowych dla użytkowników sprawozdań finansowych

W poniższym rozdziale została opisana metodyka badań własnych, w której zdefiniowane są: przedmiot, cel, problem oraz grubą badawczą przeprowadzonych badań. Następnie zostały ukazane wyniki dotyczące postrzegania zawartości raportów niefinansowych przez interesariuszy. Na końcu rozdziału zostały zaprezentowane wnioski.

4.1. Metodyka badań własnych

Przedmiotem badań są członkowie grup internetowych znajdujących się na portalu Facebook - zainteresowani tematyką inwestowania – „Inwestowanie w Akcje” . Łącznie na grupach znajduje się ok. 15 tys. osób. Według informacji ukazanych przez portal Facebook, ankieta została zauważona przez ok. 2 tys. osób.

Problem badawczy, został określony następującym pytaniem: Które z informacji niefinansowych są istotne dla interesariuszy, oraz jak poszczególne kategorie informacji wpływają na decyzję o podjęciu inwestycji w daną spółkę.

Aby znaleźć rozwiązanie problemu badawczego, postanowiono stworzyć kwestionariusz ankietowy umieszczony na platformie Google, oryginalnie na potrzeby pracy. Dodatkowym elementem, pomocnym przy tworzeniu kwestionariusza była obserwacja pojawiających się komentarzy na grupach tematycznych. W kwestionariuszu znalazło się 15 pytań, z czego 11 z nich stanowiły pytania otwarte, a 4 z nich było pytaniami zamkniętymi. Badania zostały przeprowadzone w okresie od 20 do 27 maja 2020 r. Respondenci mogli uczestniczyć w ankiecie, poprzez kliknięcie w link, który został udostępniony w poście na tablicy grupy tematycznej.

Celem badań było uzyskanie informacji związanych z postrzeganiem zawartości raportów niefinansowych publikowanych przez przedsiębiorstwa, uzyskanie informacji na temat złych rozwiązań w obecnej praktyce tworzenia raportów oraz propozycji zmian.

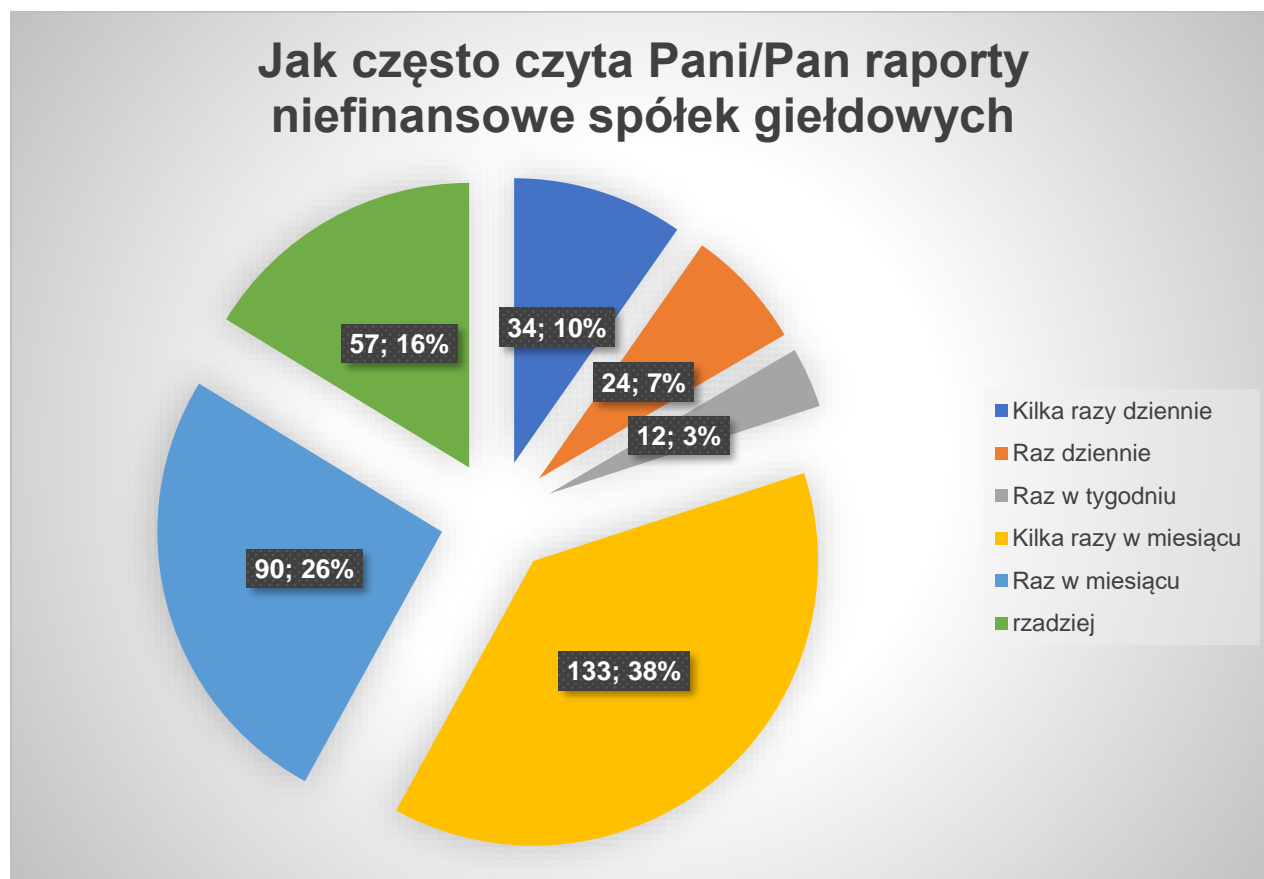
4.2. Wyniki badań własnych

W badaniu zostało uzyskanych 350 odpowiedzi. 314 z badanych osób to mężczyźni. Znaczna część ankietowanych bo aż 74% to osoby w wieku od 25-45 lat. Pozostała część to osoby starsze. 23% ankietowanych to osoby, które inwestują przynajmniej raz w miesiącu. 34% to osoby inwestujące 2 razy w tygodniu, 7% to osoby inwestujące częściej niż dwa razy w miesiącu, a pozostała część to osoby rzadziej inwestujące.

- **Jak często czyta Pani/Pan raporty przedsiębiorstw?**

Najwięcej respondentów tj. 38% ze wszystkich przebadanych wskazało, że kilka razy w miesiącu przegląda raporty niefinansowe spółek. Następną najczęściej udzielaną odpowiedzią jest: „raz w miesiącu”, co stanowi 26% wszystkich odpowiedzi.

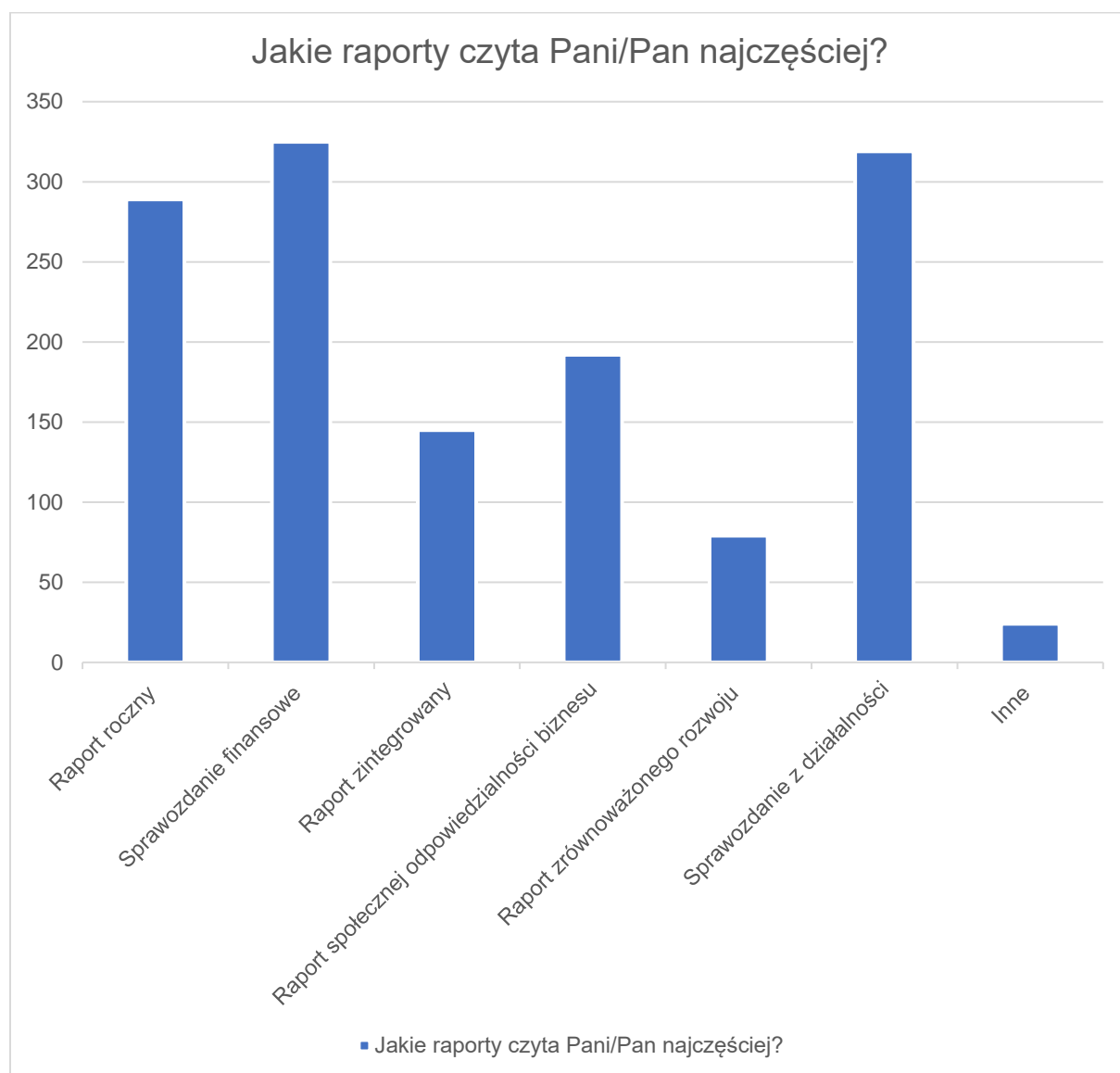
Wykres 3.1 Jak często czyta Pani/Pan raporty przedsiębiorstw

Źródło: opracowanie własne

Zdecydowana większość respondentów stwierdziła, że najczęstszym rodzajem raportów czytanych przez nich jest sprawozdanie finansowe, na które wskazało 325 osób. Drugą najczęściej udzielaną odpowiedzią jest sprawozdanie z działalności, które ankietowani wybrali. Następnie kolejnym wyborem były raporty roczne (289). Raport społecznej odpowiedzialności został wybrany natomiast przez 192 osoby. Następnie wybrany został raport zintegrowany przez 145 osób. Raport zrównoważonego rozwoju uzyskał 79 głosów a inne raporty wskazały 24 osoby.

Wykres 3.2 Jakie raporty czyta Pani/Pan najczęściej?

Źródło: opracowanie własne

- **Które czynniki decydują o zainteresowaniu przez Pani/Pana spółką giełdową?**

Ankietowani odpowiadają, że wartością, która najczęściej jest decydującym czynnikiem o inwestycji w daną spółkę są historyczne dane finansowe. W następnej kolejności istotną kwestią jest obecna wartość akcji na giełdzie, następnie istotnym czynnikiem jest obecna płynność finansowa spółki. Potem interesariusze analizują politykę ryzyk udostępniana w raportach oraz następnie prognozy wyników finansowych udostępnianych przez przedsiębiorstwa.

Wykres 3.3 Które czynniki decydują o zainteresowaniu przez Panią/Pana spółką giełdową

Źródło: opracowanie własne

- **Czy zwraca Pani/Pan uwagę na informacje niefinansowe przeglądając informacje udostępniane przez spółki?**

Zdecydowana większość ankietowanych zwraca uwagę czy raporty są wykonane zgodnie z przepisami. 63% badanych wyraziło taką opinię co stanowi 219 osób. Przeciwnie stanowisko wskazało 131 osób, co stanowi 37% wszystkich respondentów.

Wykres 3.4 Czy zastosowanie wytycznych ma dla Pani/Pana znaczenie?

Źródło: opracowanie własne

- **Czy informacje niefinansowe mają dla Pani/Pana znaczący wpływ na zainteresowanie inwestycją w spółkę?**

Zdecydowana większość respondentów wskazała, iż informacje niefinansowe są elementem, który ma kluczowy wpływ na dokonywanie inwestycji w spółkę. Aż 93% badanych wskazało na istotność danych niefinansowych co stanowi 316 osób, z kolei 7% osób poddanych badaniu wskazało przeciwnie.

Wykres 3.5 Czy informacje niefinansowe mają dla Pani/Pana znaczący wpływ na zainteresowanie inwestycją w spółkę?

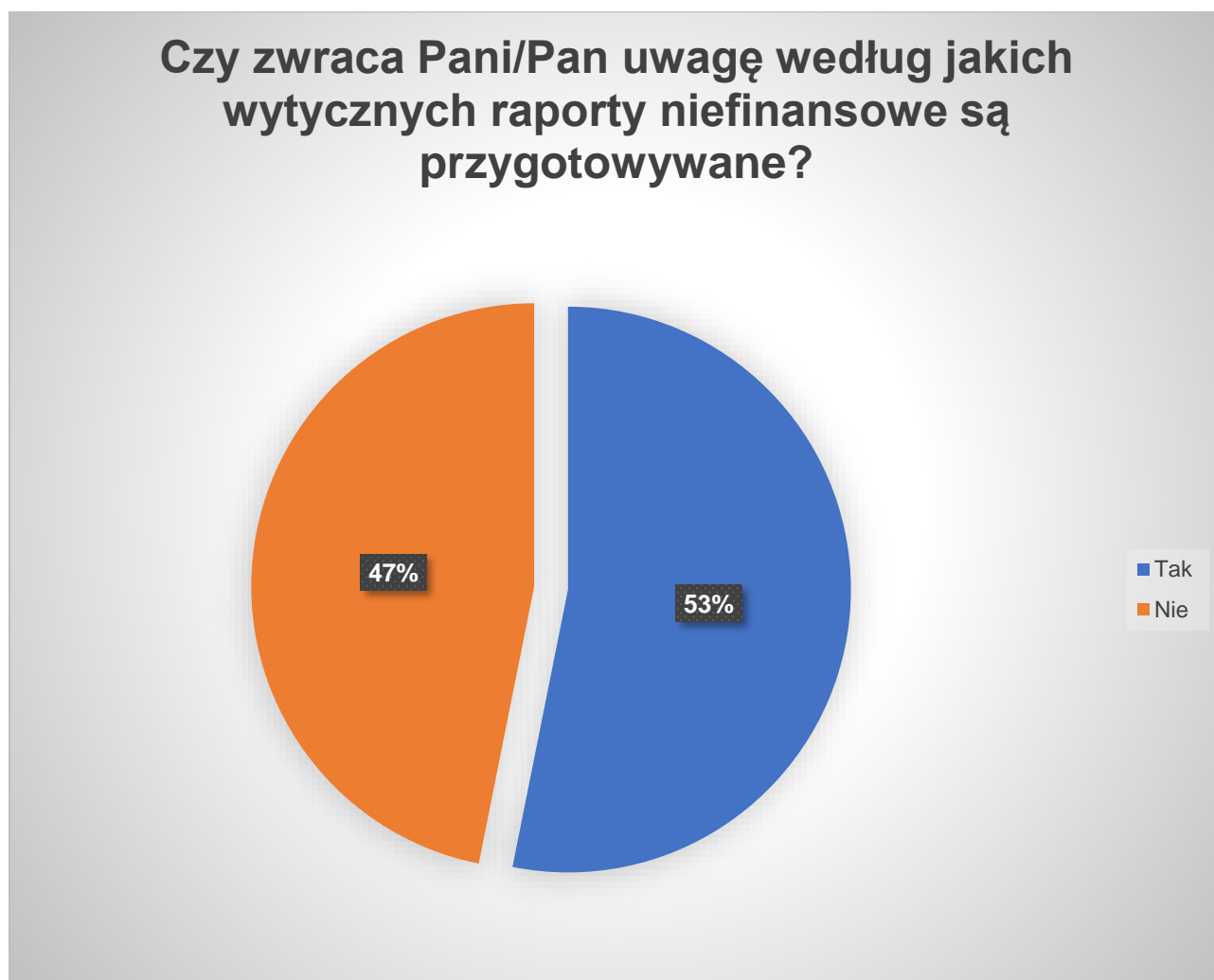

Źródło: opracowanie własne

- **Czy zwraca Pani/Pan uwagę według jakich wytycznych są tworzone raporty?**

Ankietowani niemal w połowie wskazali na to, że wytyczne, które adnotowane są przez przedsiębiorstwa w udostępnianych raportach są istotne dla więcej niż połowy podmiotów je przeglądających.

Wykres 3.6 Czy zwraca Pani/Pan uwagę według jakich wytycznych raporty niefinansowe są przygotowywane?

Źródło: opracowanie własne

- **Które poniższe elementy raportów są dla Pani/Pana najbardziej istotne?**

Ankietowani wskazali, iż kapitał finansowy oraz kapitał naturalny są równie ważne, jako elementy raportów niefinansowych, każdy z nich wybrało 22% respondentów. Następnie ankietowani wskazali, na istotność kapitału ludzkiego, na którego istotność wskazało 17%. Kapitał społeczny i relacyjny oraz kapitał wytwórczy został wskazany przez 14% badanych. Najmniej istotny kapitał w raportach niefinansowych został wskazany kapitał ludzki, którego wybrało tylko 11% ankietowanych.

Wykres 3.7 Istotność kapitałów zawartych w raportach niefinansowych

Źródło: opracowanie własne

- **W jaki sposób należy zmienić elementy raportu niefinansowego niespełniające Pani/Pana oczekiwań?**

Badanie pokazało, że rzeczą, która najbardziej przeszkadza podczas analiz informacji niefinansowych jest mnogość raportów oraz niekonsekwencja w prezentowaniu danych.

Na stronach internetowych spółek znajduje się bardzo duża liczba różnych raportów, poprzez co, interesariusze zmuszani są do poświęcenia sporej ilości czasu na znalezieniu odpowiednich raportów. Gdy konieczność takich działań dotyczy kilku lub kilkunastu spółek, czas poświęcany na gromadzenie danych znacznie się wydłuża.

Ankietowali wskazywali także, że w raportach analizowanych spółek, zdarza się, kiedy informacje są prezentowane w oparciu o różne wskaźniki, bez wytłumaczenia, dlaczego dane różnią się między sobą.

Ponadto część ankietowanych wskazało, iż obecnie rynek w Polsce „jest bardziej spekulacyjny”. W przypadku inwestowania fundamentalnego, inwestorzy bardziej skłaniają się w kierunku czytania oraz analiz raportów, które obecnie w polskiej praktyce nie ma racji bytu.

- **Jakich informacji chciałby Pani/Pana dowiedzieć się z raportu niefinansowego?**

Ankietowani wskazali, że najważniejsze informacje, które chcą uzyskać, są to te dotyczące tworzenia dokumentacji finansowej. Tłumaczyli oni taki wybór chęcią zdobycia rzetelnych informacji, jak tworzone są dane wskaźniki, jaki polityki zostały zastosowane, aby móc zrozumieć jak można interpretować sprawozdanie finansowe. Była to najczęściej wskazywana odpowiedź wskazywana przez 54 respondentów.

Kolejną najczęstszą odpowiedzią – 30 odpowiedzi, jest chęć uzyskania informacji dotyczących społecznej odpowiedzialności biznesu. Ankietowani wskazują, że spółki, które nie ujawniają takich informacji są uznawane za niewiarygodne, oraz, które nie potrafią dostosować się do standardów panujących na rynku.

Inwestorzy oczekują także dostosowania raportów niefinansowych do czynników ESG – „*E- Environmental, S- Social responsibility, G – corporate governance*”). W oparciu o te czynniki tworzone są oceny oraz rankingi państw, organizacji oraz przedsiębiorstw. Tworzy się je aby zapewnić inwestorom różne możliwości inwestowania w oparciu o analizę tych trzech parametrów.

- **Które elementy raportów niefinansowych uważa Pani/Pan za najlepsze?**

Najczęstszą odpowiedzią wskazywana przez ankietowanych była przejrzysta struktura raportów, łatwość w ich przeglądaniu poprzez umieszczenie wielu odnośników oraz hiperłącz wewnątrz nich. Odpowiedź taką wskazało około 76 osób. Za kolejną pozytywną cechę, którą wskazało 49 osób było wskazywanie podstaw prawnych przy wybranych kategoriach informacji niefinansowych co przekłada się na większą wiarygodność raportów.

- **Które elementy informacji niefinansowej w raporcie rocznym wymagają poprawy?**

Zdecydowana większość respondentów - 199 stwierdziła, że nie da się jednoznacznie wskazać na sektory informacji niefinansowej, które są udostępniane w zły sposób. Ankietowani stwierdzili, że znaczenie ma spółka - każda z nich udostępnia pewnie informacje dobrze, a pewne źle.

Najczęściej wskazywanym konkretnym przykładem braku rzetelnej informacji są dane dotyczące klimatu, które nie są wystarczająco dobrze omówione. W odpowiedziach zarzucono brak odpowiednich danych dotyczących informowania o wydzielanych przez spółki gazach cieplarnianych, a także brak ujawnień prowadzonych badań dotyczących mierników klimatycznych.

Kolejnym elementem wskazanym przez ankietowanych są wskaźniki finansowe. Wskazali oni na brak odpowiedniego sposobu wytłumaczenia skąd dane do stworzenia wskaźników zostały pozyskane.

- **Czy uważa Pani/Pan, że spółki giełdowe w wiarygodny sposób udostępniają informacje na temat wpływu klimatycznego?**

Z pośród ankietowanych 74% ankietowanych wskazało iż dane przedstawiane za wiarygodne, gdzie 26% respondentów ma wątpliwości co do kwestii prawdziwości używanych danych w raportach niefinansowych.

Wykres 3.8 Czy uważa Pani/Pan, że spółki giełdowe w wiarygodny sposób udostępniają informacje na temat wpływu klimatycznego?

Źródło: opracowanie własne

- **Jak Pani/Pan ocenia raportowanie niefinansowe spółek w skali od 1 do 10?**

Zdecydowana większość ankietowanych negatywnie ocenia raportowanie finansowe spółek. 65% ankietowanych zaznaczyło opcję w przedziale od „3” do „5” w skali 10 punktowej. Zaledwie 19% oceniło raporty niefinansowe w skali od 7 do 10 co pokazuje, że raporty niefinansowe wymagają sporej ilości poprawek, aby informacje w nich zawarte były rzetelnie postrzegane.

Wykres 3.9 Jak Pani/Pan ocenia raportowanie niefinansowe spółek w skali od 1 do 10?

Źródło: opracowanie własne

4.3. Wnioski

Prezentowane badania nie są reprezentatywne, ponieważ grupa badawcza wynosiła tylko 350 osób, przez co nie jest możliwe wnioskowanie wyników w stosunku do całej grupy interesariuszy. Pomimo to, badania mogą stanowić punkt wyjścia do przyszłych bardziej dokładnych pomiarów do poprawy jakości udostępnianych informacji niefinansowych.

Dla interesariuszy najbardziej liczą się informacje dotyczące kapitału naturalnego oraz finansowego. Aż 22% respondentów wskazało na te dwa obszary. Jedną z najczęściej udzielanych odpowiedzi jest, że respondenci oczekują od raportów niefinansowych dokładnego wyjaśnienia wszystkich kwestii znajdujących się w raportach finansowych, a także rzetelnego wskazania działań dotyczących społecznej odpowiedzialności oraz zrównoważonego rozwoju.

Kwestiami, którymi ankietowani wskazali, wymagającymi poprawy w obecnych raportach niefinansowych są: informowanie o danych do stworzenia wskaźników, a także sposób raportowania o klimacie, które zostało przez większość respondentów jako

niewiarygodnie przedstawiane przez spółki. Wskazali oni także na bardzo dużą ilość różnych raportów dostępnych na stronach internetowych co utrudnia proces analizy.

Należy wspomnieć, że zdaniem ogółu ankietowanych raportowanie niefinansowe jest negatywnie oceniane przez większość ankietowanych. Zdecydowana większość z nich oceniła je najczęściej w przedziale 3-5 w skali dziesięciopunktowej.

Zakończenie

Raportowanie niefinansowe przeszło bardzo gwałtowne zmiany w ostatnich kilkudziesięciu latach. Wynikają one z ciągle zmieniających się potrzeb interesariuszy. W latach sześćdziesiątych silnie skupiono się na potrzebie ujawniania danych o zyskach osiągniętych przez spółki. Następnie coraz istotniejsza zaczęła stawać się kwestia działalności przedsiębiorstw na rzecz społeczeństwa, aż w końcu w latach dziewięćdziesiątych nastąpiło coraz większe zainteresowanie aspektami środowiskowymi oraz społecznymi, które trwa do dzisiaj. Do tej pory jest ono tak duże, że wyewoluowało do kategorii osobnej sprawozdawczości, która nazywana jest koncepcją społecznej odpowiedzialności biznesu oraz zrównoważonego rozwoju. Koncepcja ta zdefiniowana jest już nawet własną wersją standardów GRI.

Polskie spółki giełdowe dopiero od 2017 r. są zobowiązane do publikowania raportów niefinansowych. Pomimo krótkiego okresu, można stwierdzić, że udostępniania dokumentacja jest tworzona w większości przypadków jest zgodna z unijnymi przepisami a także zaktualizowaną ustawą o rachunkowości, o czym świadczy analiza raportu zintegrowanego Orange za rok 2019. Co więcej spółki, (także w przypadku Orange) stosują wiele dobrych praktyk takich jak np. pokazywanie podstawy prawnej czy wykorzystywanych standardów podczas prezentowania poszczególnych kategorii informacji niefinansowych. Ponadto przedsiębiorstwa świadomie udostępniają wskaźniki oraz informują o zastosowanych politykach.

Obecnie najpoważniejszym problemem raportowania niefinansowego przez najważniejsze podmioty w Polsce jest raportowanie danych klimatycznych, Wśród interesariuszy pojawiają silne obawy związane z jakością informacji dotyczących obszaru środowiskowego, udostępnianych przez polskie spółki giełdowe, co także zostało wspomniane w powyższym rządowym raporcie. Zostało to także stwierdzone przez ankietowanych w badaniach. Z przebadanych 350 osób, aż 289 wypowiedziało się, iż kwestie ekologiczne są istotnym elementem, na który zwracają uwagę podczas analizowania raportów

niefinansowych spółek. Zostały wskazane liczne uwagi dotyczące sporządzania informacji na temat szeroko pojmowanego pojęcia klimatu:

W omawianym obszarze brak jest klarownych i jednoznacznych informacji dotyczących polityki środowiskowej. W opisach polityk wielu przedsiębiorstw jest poruszona kwestia zużycia oraz utylizacji papieru, zużycia energii czy też emisji CO₂, jednak nie są udostępniane żadne informacje dotyczące ich ograniczenia. Trudno zatem

Spółki często udostępniają różne certyfikaty oraz wskazują na różne działania wskazać elementy polityki ograniczania szkodliwości środowiska., które mają na celu ograniczenia zużycia surowców czy też produkcji odpadów. Nie są jednak pokazane konkretne założenia lub stosowane rozwiązania.

Z Analizy SEG⁶¹ przeprowadzonej w 2019r. dotyczącej raportowania klimatycznego wszystkich spółek giełdowych – zbadano około sto pięćdziesiąt raportów spółek za lata 2017 oraz 2018. Do badań przyjęto dziesięć kryteriów, dwa dotyczące polityk i strategii dotyczących polityki środowiskowej a osiem dotyczyło raportowania emisji gazów cieplarnianych.

Co budzi niepokój - aż 46% spółek giełdowych nie osiągnęło żadnych punktów na dziesięć możliwych. Za spełnienie danego kryterium, można było uzyskać maksymalnie dziesięć punktów. Najwyższe wyniki w przeprowadzonej analizie uzyskały spółki związane z makro-sektorem paliw i energii, a najniższe – spółki z sektora handlu oraz usług.

Tak słabe wyniki zdaniem członków SEG⁶² mogą powodować problemy w przyszłości, podczas gdy raportowanie w zachodniej części Europy jest już standardem. Jeżeli spółki nie będą w stanie pokazywać wiarygodnych danych klimatycznych, na przykład dotyczących emisji gazów cieplarnianych, będą mogły mieć problem ze sprzedażą produktów na terenie UE.

Komisja Europejska ma plany stworzenia nowych wytycznych dotyczących raportowania klimatycznego. Nowe przepisy mają dotyczyć udostępniania bardziej dokładnych danych dotyczących uwzględnienia przez spółki ryzyka klimatycznego tzn. jak spółka wpływa na klimat oraz jakie zmiany klimatyczne wpływają na funkcjonowanie przedsiębiorstwa. Ponadto w planach istnieje stworzenie odpowiednich wytycznych dotyczących ujawnień wskaźników klimatycznych, co będzie miało na celu zwiększenie porównywalności raportów

⁶¹ <https://seg.org.pl/pl/wyniki-badania-swiadomosci-klimatycznej-spolkek-gieldowych> [dostęp 10.05.2020]

⁶² <https://seg.org.pl/pl/opublikowane-zostaly-nowe-wytyczne-komisji-europejskiej-dotyczace-raportowania-niefinansowego> [dostęp: 22/05/2020]

niefinansowych. Przewidywane jest także wprowadzenie obowiązku raportowania emisji gazów cieplarnianych, a także informacji dotyczących sporządzania analiz scenariuszowych (w tym scenariusza rozwoju spółki w przypadku wzrostu temperatury globalnej o więcej niż 2 st. C), polityki klimatycznej emitenta, czy też ujawnienia ryzyk dla spółki związanych ze zmianami klimatu. Nowy wymóg może mieć olbrzymie znaczenie dla zmiany struktury łańcucha dostaw, a zatem może mieć wpływ na popyt na produkty w zależności od danych dotyczących emisji gazów cieplarnianych i ich wiarygodności. Te kilka przykładów, jednak świadczy o fakcie, że Komisja Europejska chce znacznie rozszerzyć zawartość informacyjną dotyczącą klimatu. Aby dbać o rzetelne informowanie interesariuszy, planowane jest także wprowadzenie konkretnych narzuconych wskaźników.

Już teraz raportowanie o danych klimatycznych może mieć realny wpływ na przyszłe tendencje inwestycyjne. W Europie zauważalny jest trend częstszego inwestowania w spółki o lepszych wartościach wskaźników niefinansowych. Świadczy to dobrym podejściu do społecznej odpowiedzialności i do kwestii zrównoważonego rozwoju. W Polsce trend ten dopiero się rozwija, spółki zaczynają gromadzić dane dotyczące klimatu, jednak w Europie jest już silnie ugruntowany i w realny sposób wpływa na działania podejmowane przez inwestorów oraz także na percepcję spółki przez interesariuszy.

Silna koncentracja na dopracowaniu przepisów dotyczących ujawnień klimatycznych to nie jedyne zmiany. Wymóg raportowania niefinansowego ma zostać w przyszłości rozszerzony. Nowe obostrzenia mają poszerzyć wymóg raportowania przez mniejsze podmioty zatrudniające do dwustu pięćdziesięciu osób.

Bibliografia

1. Abbott W.F, Monsen R.J, *On the Measurement Of Corporate Social Responsibility, : Self- Reported Disclosures as a Method of Measuring Corporate Social Involvement* “Academy of Management Journal” Vol, 22(3), s.501-515, 1979
2. Bek-Gaik B., Krasodomska J., *Informacje niefinansowe jako obszar współczesnej sprawozdawczości przedsiębiorstw, definicja, źródła i proponowane kierunki badań*, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, Zesz. Nauk UEK, 2018, Kraków, 2018
3. Bek- Gaik B., Surowiec A. *Polityka informacyjna spółek giełdowych w dobie zrównoważonego rozwoju – raportowanie zintegrowane*; CeDeWu Kraków, 2019
4. Czwarta Dyrektywa Rady z dnia 25 lipca 1978 roku (78/660/EWG) w sprawie raportów rocznych niektórych rodzajów spółek, http://www.mf.gov.pl/documents/764034/1473190/20120920_dyrektywa+78-660-EWG.pdf [19.02.2020]
5. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/95/UE z dnia 22 października 2014r. zmieniająca dyrektywę 2013/34/UE w odniesieniu do ujawniania informacji niefinansowych i informacji dotyczących różnorodności przez niektóre duże spółki oraz grupy, SWD, 2013 128 final, Strasburg 2014.
6. Dyrektywa o przejrzystości – Dyrektywa 2004/109/WE parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 grudnia 2004 r. w sprawie harmonizacji wymogów dotyczących przejrzystości informacji o emitentach, których papiery wartościowe dopuszczane są do obrotu na rynku regulowanym oraz zmieniająca dyrektywę 2001/34/WE, Dz. Urz. UE L 390 z dnia 31 grudnia 2004 r.
7. Dyrektywa 2013/50/UE z dnia 22 października 2013 r. zmieniająca dyrektywę 2004/109/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie harmonizacji wymogów dotyczących przejrzystości informacji o emitentach, których papiery wartościowe są dopuszczane do obrotu na rynku regulowanym, dyrektywę 2003/71/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie prospektu emisyjnego publikowanego w związku z publiczną ofertą lub dopuszczeniem do obrotu papierów wartościowych oraz dyrektywę Komisji 2007/14/WE ustanawiającą szczególne zasady wdrożenia niektórych przepisów dyrektywy 2004/109/WE Dz. Urz. UE L 294 z dnia 6
8. Eccles R.G., Krzus M.P, *One Report. Integrated Report for Sustainable Strategy*. John Wiley & Sons, Inc., New Jersey, 2010

9. Genon H. Meek G. K., *Accounting. An International Perspective*, McGraw- Hill, Singapore, 2001
10. IIRC, 2013, The International <IR> Framework, <https://integratedreporting.org/wp-content/uploads/2013/12/13-12-08-THE-INTERNATIONAL-IR-FRAME-WORK-2-1.pdf> [19.04.2020]
11. Jędrzejka D., *Raportowanie zintegrowane jako nowe podejście do współczesnej sprawozdawczości*, *Acta Univesitalis Lodziensis*”, nr.266 s.313-325, Łódź, 2012
12. Krasodomska J. *Informacje niefinansowe w sprawozdawczości spółek*, Zeszyty naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, Seria specjalna: Monografie, nr 232, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, Kraków, 2014
13. Krasodomska J., *Komentarz zarządu w świetle wytycznych Rady Międzynarodowych Standardów Rachunkowości*, ZESZYTY TEORETYCZNE RACHUNKOWOŚCI, tom 61 (117), Warszawa 2011
14. Kamela-Sowińska A, *Tajemnica przedsiębiorstwa a dyrektywa Unii Europejskiej o ujawnianiu informacji niefinansowych*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego nr 854, Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia nr 73, Szczecin, 2015
15. Kamela-Sowińska A., *Sprawozdanie finansowe to także dane finansowe*, „Rachunkowość”, nr 2, 2016, s.19
16. Kamela-Sowińska A, *Sprawozdawczość społeczna. Czy to jeszcze rachunkowość?* W. Problemy współczesnej rachunkowości, Oficyna wydawnicza AGH, Warszawa, 2009
17. Kaputa J. raportowanie zrównoważonego rozwoju jako wyzwanie dla przedsiębiorstw XXI w. Zarządzanie i Finanse, 2013
18. Krukowska M., *Jak oceniać odpowiedzialność społeczną biznesu?*, Wydawnictwo Naukowe Scriptorium, Opole, 2012
19. Krosenberg J., Bergier T.(red.), *Wyzwania zrównoważonego rozwoju w Polsce*, Fundacja Sendzimira, Kraków, 2010
20. Kuraszko I., *Nowa komunikacja społeczna wyzwaniem odpowiedzialnego biznesu*, Difin, Warszawa, 2010
21. KPMG, 2017 A Road Ahead, The KPMG Survey of Corporate Responsibility Reporting 2017, <https://assets.kpmg.com/content/damkpmg/xx/pdf/2017/10/kpmg-survey-of-corporate-responsibility-reporting-2017/pdf> [dostęp 25.06.2020]
22. Marcinkowska M., *Kształtowanie wartości firmy*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2000, s.192

23. Marcinkowska M. *Roczny raport z działań i wyników przedsiębiorstwa*, Oficyna Ekonomiczna, Kraków, 2004.
24. MSSF, Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej, IFRS Foundation, SKWP, Warszawa, 2014.
25. Nakonieczna J., *Spoleczna odpowiedzialność przedsiębiorstw międzynarodowych*, Difin, Warszawa, 2008
26. Paliwoda – Matiolańska A., *Odpowiedzialność społeczna w procesie zarządzania przedsiębiorstwem*, C.H Beck, Warszawa, 2009
27. Parrot K.W., Tierney B.X., *Integrated Reporting stakeholder engagement, and balanced investing at American Electric Power*, "Journal of Applied Corporate Finance, No. 24(2) s. 27-37, 2012
28. Paszkiewicz A., *Raportowanie zintegrowane jako przejaw ewolucji sprawozdawczości finansowej*, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, nr 288, s.126-137, Wrocław, 2013
29. Piotrowska K. *Wiarygodność sprawozdania zintegrowanego jako źródła informacji o działalności innowacyjnej*, „Studia Oeconomica Poznaniensia”, nr 4(11), s.203-218, 2014
30. Remlein M. *Koszty i korzyści prezentowania dokonań przedsiębiorstwa społecznie odpowiedzialnego w zintegrowanym sprawozdaniu*, „Zeszyty Naukowe Politechniki Częstochowskiej, nr (23)2 s. 51-59, 2016
31. Robb S. ,Single L. ,Zarzeski M., *Nonfinancial Disclosures Across Anglo-American Countries*, *Journal of International Accounting*, Vol .10 No.1, 71-83
32. Różańska E., *Integracja standardów raportowania społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw*, „Studia Oeconomica Poznaniensia, t.3 nr 1, s.167-177, Poznań,2014
33. Rok B., *Podstawy odpowiedzialności społecznej w zarządzaniu*, Polltext, Warszawa 2013
34. Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1129 z dnia 14 czerwca 2017 r. w sprawie prospektu, który ma być publikowany w związku z ofertą publiczną papierów wartościowych lub dopuszczeniem ich do obrotu na rynku regulowanym, Dz. Urz. UE L 168 z dnia 30 czerwca 2017 r.
35. Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) NR 596 z dnia 16 kwietnia 2014 r. w sprawie nadużyć na rynku oraz uchylające Dyrektywę 2003/6/WE Parlamentu Europejskiego i Rady i Dyrektywy Komisji 2003/124/WE i 2004/72/WE Dz. Urz. UE L 137 z dnia 12 czerwca 2014 r.

36. Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 29 marca 2018 r. w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa niebędącego państwem członkowskim, Dz. U. 2018 r. poz. 757.
37. Samelak J. *Zintegrowane sprawozdanie przedsiębiorstwa społecznie odpowiedzialnego*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław, 2013
38. Sobczyk M. Zakres pojęciowy terminu „informacja niefinansowa” jako źródło zróżnicowania ujawnień niefinansowych przedsiębiorstw”, *Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia* nr 4 (88) cz. 1, s. 396
39. Sobańska I. *Nowa orientacja systemu rachunkowości w praktyce polskiej w kontekście wdrażania MSR/MSSF* (w:), *Rachunkowość wczoraj, dziś, jutro*, Stowarzyszenie Księgowych w Polsce, Warszawa, 2007, s.285
40. Śnieżek E., Krasodomska J., Szadziwska A. *Informacje niefinansowe w sprawozdawczości biznesowej przedsiębiorstw*, Wydawnictwo Nieoczywiste, Łódź, 2018
41. Świdorska G.K, Bek Gaik B., *Dokąd zmierza raportowanie biznesowe*, „Studia Ekonomiczne, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, nr 274, s. 7-15, 2016, Kraków
42. Szadziwska A. *Rola specjalistów z rachunkowości na te zmian w raportowaniu biznesowym*, *Zarządzanie i Finanse*, nr 12(2), s.237- 254, 2014
43. Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości, Dz.U. z 1994 r. Nr 121; poz. 591 z późn. zm., tekst ujednolicony opracowany na podstawie Dz.U. z 2009 r. Nr 152, poz. 1223, Nr 157, poz. 1241, Nr 165, poz. 1316, z 2010 r. Nr 47, poz. 278.
44. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych Dz. U. 2018 r. poz. 512, zpóźn. Zm., art. 56).
45. Walinska E., Gad J. *Kluczowe narzędzia raportowania korporacyjnego w praktyce polskiego rynku kapitałowego – analiza przypadku*; Stowarzyszenie Księgowych w Polsce, „Zeszyt Teoretyczne Rachunkowości” tom 92 (148) 2017 s.207-226.

Źródła internetowe

1. <https://www.cdprojekt.com/pl/wp-content/uploads-pl/2020/04/sprawozdanie-fy-2019-pl-preview13-small.pdf> [dostęp: 27.04.2020]
2. <https://raportzintegrowany2018.orlen.pl/pl/#start> [dostęp: 27.04.2020]
3. <https://mojafirma.infor.pl/biznes-finanse/210790,Kto-sporzadza-sprawozdanie-z-dzialalnosci-i-jakie-informacje-nalezy-w-nim-zamiescic.html> [18.04.2020]
4. https://www.chartsec.co.za/index.php?option=com_content&view=article&id=216&Itemid=24 [dostęp: 27.04.2020]
5. <https://seg.org.pl/pl/wyniki-badania-swiadomosci-klimatycznej-spolek-gieldowych>[dostęp: 27.04.2020]
6. <https://seg.org.pl/pl/opublikowane-zostaly-nowe-wytyczne-komisji-europejskiej-dotyczace-raportowania-niefinansowego>[dostęp: 27.04.2020]
7. <https://www.aliorbank.pl/dodatkowe-informacje/relacje-inwestorskie/raporty.html>[dostęp: 27.04.2020]
8. <https://www.pkpcargo.com/pl/relacje-inwestorskie/informacje-finansowe/raporty-finansowe-i-prognozy/>[dostęp: 27.04.2020]
9. <https://www.pzu.pl/relacje-inwestorskie/raporty>[dostęp: 27.04.2020]
10. <https://www.cdprojekt.com/pl/inwestorzy/raporty-gieldowe/>[dostęp: 27.04.2020]
11. <https://www.lppsa.com/relacje-inwestorskie/raporty>[dostęp: 27.04.2020]
12. <https://grupapolsat.pl/pl/arc/raporty-finansowe>[dostęp: 27.04.2020]
13. <https://kghm.com/pl/inwestorzy/prezentacje/raporty-finansowe>[dostęp: 27.04.2020]
14. <http://orange-ir.pl/pl/results-center/annual-reports>[dostęp: 27.04.2020]
15. www.gkpge.pl / relacje-inwestorskie[dostęp: 27.04.2020]
16. <https://www.tauron.pl/tauron/relacje-inwestorskie/raporty-okresowe>[dostęp: 27.04.2020]
17. https://inwestor.lotos.pl/193/raporty_i_dane/raporty_roczne[dostęp: 27.04.2020]
18. <https://www.mbank.pl/relacje-inwestorskie/wyniki/>[dostęp: 27.04.2020]
19. <https://grupadino.pl/raporty-gpw/raporty-okresowe/>[dostęp: 27.04.2020]
20. <https://corporate.ccc.eu/raporty>[dostęp: 27.04.2020]
21. http://orange-ir.pl/sites/default/files/2020/OPL_integrated_raport_2019_EN_final.pdf
dostęp[dostęp: 27.04.2020]
22. <https://gpw.pl/regulacje> (dostęp 25.06.2020)

Spis tabel

Tabela 1.1 Rodzaje raportowania niefinansowego.....	9
Tabela 1.2 Ewolucja raportowania informacji niefinansowych na tle oczekiwań społecznych na przestrzeni lat	13
Tabela 1.3 Struktura wytycznych GRI	19
Tabela 3.1 Rodzaje raportów publikowanych przez spółki indeksu WIG20 i WIG30 w 2019 r.	43
Tabela 3.2 Podstawowe informacje o raporcie integrowanym Orange Polska.....	47
Tabela 3.3 Zawartość Raportu Zintegrowanego Orange Polska za rok 2019	48
Tabela 3.4 Struktura organizacyjna i środowisko zewnętrzne w raporcie zintegrowanym	49
Tabela 3.5 Model biznesowy w raporcie zintegrowanym.....	51
Tabela 3.6 Kluczowe dane na temat poszczególnych rodzajów kapitałów.....	52
Tabela 3.7 Strategia i alokacja zasobów w raporcie zintegrowanym.....	55
Tabela 3.8 Ryzyka i szanse w raporcie zintegrowanym (miejsce ujawnień: Zarządzanie ryzykiem s. 99-109)	56
Tabela 3.9 Ryzyka i szanse w przekroju poszczególnych kapitałów (miejsce ujawnień: Zarządzanie ryzykiem s. 99-109).....	57
Tabela 3.10 Ujawnienia na temat osiągnięć w raporcie zintegrowanym	58
Tabela 3.11 Osiągnięcia spółki Orange w przekroju kapitałów.....	59
Tabela 3.12 Wady i zalety informacji niefinansowej.....	68

Spis wykresów

Wykres 3.1 Jak często czyta Pani/Pan raporty przedsiębiorstw	71
Wykres 3.2 Jakie raporty czyta Pani/Pan najczęściej?.....	72
Wykres 3.3 Które czynniki decydują o zainteresowaniu przez Panią/Pana spółką giełdową. 73	
Wykres 3.4 Czy zastosowanie wytycznych ma dla Pani/Pana znaczenie?	74
Wykres 3.5 Czy informacje niefinansowe mają dla Pani/Pana znaczący wpływ na zainteresowanie inwestycją w spółkę?.....	75
Wykres 3.6 Czy zwraca Pani/Pan uwagę według jakich wytycznych raporty niefinansowe są przygotowywane?	76
Wykres 3.7 Istotność kapitałów zawartych w raportach niefinansowych.....	77
Wykres 3.8 Czy uważa Pani/Pan, że spółki giełdowe w wiarygodny sposób udostępniają informacje na temat wpływu klimatycznego?	80
Wykres 3.9 Jak Pani/Pan ocenia raportowanie niefinansowe spółek w skali od 1 do 10?.....	81